

2007-2013 m. ES struktūrinės paramos poveikio kultūrai vertinimas

Galutinės ataskaitos pristatymas

2016 m. spalio 7 d.

Turinys

- Vertinimo objektas ir intervencijų sritys
- Kultūros politikos kaitos kontekstas
- Vertinimo rezultatai atskirose intervencijų srityse (produktai, rezultatai, poveikis):
  - Elektroninės kultūros paslaugos
  - Nekilnojamasis kultūros paveldas
  - Kūrybiškumą ugdantis švietimas
  - Kultūros ir meno įstaigų infrastruktūra (muziejai, kultūros centrai, teatrai, bibliotekos)
  - Kultūros ir kūrybinės industrijos
- Poveikis kultūros paslaugų pasiūlai (prieinamumui, įvairovei ir kokybei) bei paklausai (dalyvavimui kultūroje ir jos vartojimui). Kultūros indėlis į visuomenės sanglaudos stiprinimą
- Strateginiai siūlymai ir rekomendacijos

VP intervencijos kultūros srityje - projektų generalinė aibė

- ⦿ 389 projektai;
- ⦿ Finansuoti pagal 54 (iš 204) - projektų sąrašas Excel'yje:
  - Priemonės: 22 ŽIPVP, 11 EAVP, 20 SSVP, 1 TPVP;
  - Tarpinės institucijos: 7 (ŪM, VRM, ŠMM, IVPK, SADM, AM, FM)
- ⦿ Projektams išmokėtas finansavimas - 455,6 mln. EUR, iš jų 381,5 mln. buvo ES lėšos);
- ⦿ Projektus įgyvendino 175 projektų vykdytojai, bet ne visi PV buvo kultūros ir meno įstaigos (pvz., daug savivaldybių projektų, bet galutinis naudos gavėjas dažniausiai kultūros ar meno įstaiga).

Intervencijų sritys

Detaliai analizuojamos intervencijų sritys:

1. Elektroninės kultūros paslaugos
2. Nekilnojamojo paveldo objektų tvarkymas ir pritaikymas
3. Kūrybiškumą ugdantis švietimas
4. Kultūros ir meno įstaigų infrastruktūra
5. Kultūros ir kūrybinių industrijų infrastruktūra (*analizė bus pateikta galutinėje ataskaitoje*)
6. Kultūros ir kūrybinių industrijų veikla (*analizė bus pateikta galutinėje ataskaitoje*)

Šios sritys nėra detaliai analizuojamos:

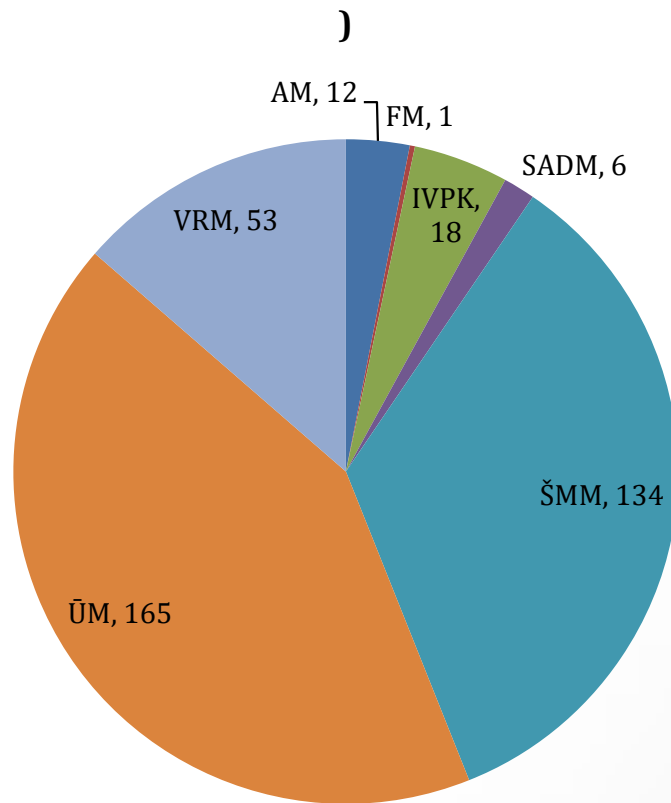
1. Kultūros darbuotojų kvalifikacija ir darbo sąlygos
2. Kultūros politika (valdymas), moksliniai tyrimai ir vertinimai
3. Švietimo ir ugdymo įstaigų (kultūros) infrastruktūra
4. Lietuviškoji tapatybė ir lituanistiką (kalba) (*analizė bus pateikta galutinėje ataskaitoje*)

Projektų skaičius ir vertė pagal intervencijų sritis

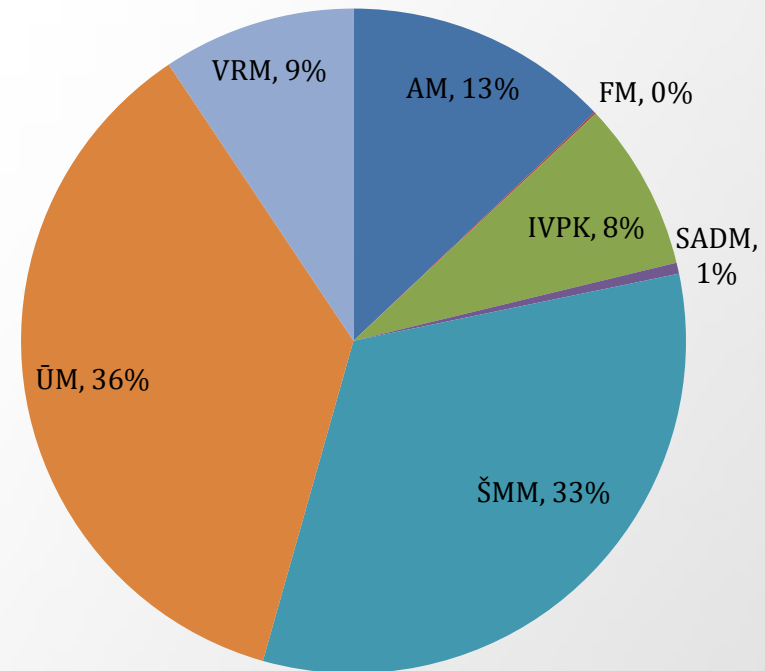
Intervencijų sritis	Projektų skaičius	Išmokėtas finansavimas, tūkst. EUR	Investicijų dalis, proc.
Nekilnojamojo paveldo objektų tvarkymas ir pritaikymas	95	142 677	31%
Kultūros ir meno įstaigų infrastruktūra	157	115 623	25%
Kultūros ir kūrybinių industrijų infrastruktūra	18	33 242	7%
Elektroninės kultūros paslaugos	12	25 352	6%
Kūrybiškumą ugdantis švietimas	13	9 084	2%
Kultūros ir kūrybinių industrijų veikla	9	3 515	1%
Švietimo ir ugdymo įstaigų (kultūros) infrastruktūra	42	99 867	22%
Lietuviškoji tapatybė ir lituanistika (kalba)	13	17 115	4%
Kultūros darbuotojų kvalifikacija ir darbo sąlygos	11	4 049	1%
Kultūros politika (valdymas), moksliniai tyrimai ir vertinimai	19	5 168	1%
Iš viso	389	455 692	100%

Projektų pasiskirstymas pagal tarpinę instituciją

○ Projektų skaičius (N-389)

○ Projektams išmokėto finansavimo dalis pagal tarpinę instituciją (Iš viso 456 mln. EUR)

Projektų ir finansų pasiskirstymas pagal galutinio naudos gavėjo tipą

Naudos gavėjo tipas	Projektų skaičius	Išmokėtas finansavimas, tūkst. EUR	Investicijų dalis, proc.
Iš viso	389	455 692	100%
Nekilnojamasis kultūros paveldo objektas	92	139 325	30,6%
Aukštoji mokykla (mokslo įstaiga)	61	98 432	21,6%
Muziejus/galerija	49	55 868	12,3%
Kita*	7	30 842	6,8%
Kultūros centras (namai)	38	28 486	6,3%
Universalus daugiavfunkcinis centras	62	25 168	5,5%
Meno inkubatorius	11	21 029	4,6%
Biblioteka	12	13 824	3,0%
Archyvas arba vyriausioji archyvaro tarnyba	4	7 320	1,6%
Mokyklų bibliotekos	3	7 311	1,6%
Kūrybinis klasteris	7	6 676	1,5%
Meno ugdymo įstaiga	14	6 463	1,4%
Teatras	4	6 230	1,4%
NVO	15	5 569	1,2%
KPD prie KM	3	1 874	0,4%
KM	3	1 060	0,2%
Profesinė mokykla	1	130	0,0%
Savivaldybė	3	86	0,0%

Kultūros politikos kaitos kontekstas

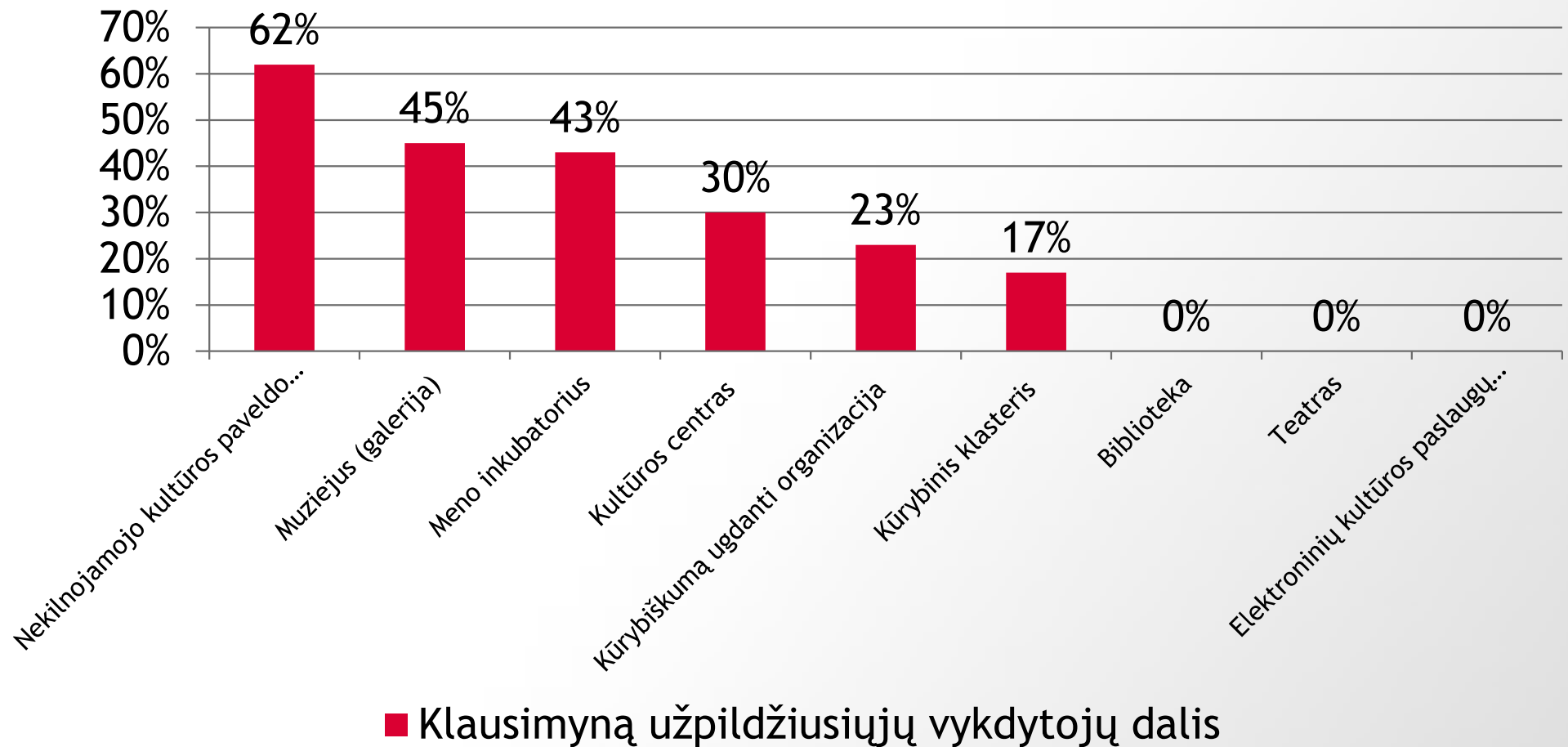
- ⦿ Europoje ir pasaulyje - judėjimas nuo Kultūra 1.0 per Kultūrą 2.0 į Kultūrą 3.0
- ⦿ Lietuvoje - 2007 - 2013 m. intensyvi sektorinės kultūros politikos turinio plėtra

Projektų vykdytojų apklausa

- 2016 m. birželio 9-27 d. buvo vykdyta internetinė anoniminė projektų vykdytojų apklausa (pateiktas kvietimas dalyvauti ir vienas priminimas)
- Klausimynas buvo siunčiamas šešių vertinime detaliau analizuojamų intervencijų sričių projektų vykdytojams (N=174).
- Apklausa užpildė 44 proc. projektų vykdytojų (77) - gera grąža internetinei anoniminei apklausai.
- Apklauso klausimyną sudarė socio-demografinė dalis, bendroji dalis apie rezultatus ir poveikį ir specifinė dalis nekilnojamojo kultūros paveldo tvarkybos projektams

Projektų vykdytojų apklausos atsakomumas pagal vykdytojo tipą

ES parama kultūrai Lietuvoje 2014 - 2020 m. pagal vertinamas intervencijų sritis ir jos palyginimas su 2007 - 2013 m. parama

<i>Intervencijos sritis</i>	Planuojamas ES 2014-2020 m. finansavimas, tūkst. EUR	Intervencijai skirtas finansavimo dalis nuo visų ES asignavimų kultūrai, proc.	Pokytis (proc.), palyginti su 2007-2013 m.
<i>Nekilnojamojo paveldo objektų tvarkymas ir pritaikymas</i>	162 386	34	14
<i>Kultūros ir meno įstaigų infrastruktūra</i>	114 850	24	-1
<i>Švietimo ir ugdymo įstaigų (kultūros) infrastruktūra ir programos</i>	50 104	11	-50
<i>Kultūros ir kūrybinių industrijų infrastruktūra</i>	39 099	8	18
<i>Elektroninės kultūros paslaugos</i>	32 906	7	30
<i>Kūrybiškumą ugdantis švietimas</i>	32 676	7	260
<i>Kultūros ir kūrybinių industrijų veikla</i>	24 690	5	602
<i>Kultūros politikos valdymas, taikomieji ir moksliniai tyrimai</i>	5 161	1	0
<i>Kultūros vartojimo skatinimas</i>	4 702	1	--
<i>Kultūros darbuotojų kvalifikacija ir darbo sąlygos</i>	2 896	1	-28
<i>Iš viso ES SP</i>	469 471	100	3
<i>Kaimo plėtros programos investicijos į kultūrą</i>	6 883	1	ND

Kultūros politikos sričių turinio plėtra

Eil. Nr.	Kultūros ir meno sritis (arba intervencijos sritis)	Kultūros ir meno sričiai reikšmingi viešosios politikos tyrimai, vertinimai ir analizės	Kultūros ir meno srities kultūros politikos dokumentai
1.	<i>Kultūra kaip viešosios politikos sritis</i>	<ul style="list-style-type: none"> • ESTEP Vilnius (2014) Kultūros ir meno institucijų veiklos vertinimo ir valdymo modelio galimybių studija • Elona Bajorinienė, Ieva Kuiziniene, Kornelijus Platelis ir Rūta Stanevičiūtė-Kelmickienė (2014) Kultūros politikos kaita 2010–2014 m.: strateginių prioritetų ir įgyvendinimo priemonių dermė (I etapas). Tyrimo ataskaita. 	<ul style="list-style-type: none"> • Lietuvos kultūros politikos kaitos gairės (2010) • Valstybės pažangos strategija „Lietuva 2030“ (2012) • 2014–2020 metų nacionalinės pažangos programa (2012) • 2014–2020 metų nacionalinės pažangos programos horizontaliųjų prioritetų „Kultūra“ ir „Regioninė plėtra“ tarpinstituciniai veiklos planai (TVP)
2.	<i>Kultūros ir meno įstaigos (teatrai ir koncertinės įstaigos, bibliotekos, muziejai, archyvai)</i>	<ul style="list-style-type: none"> • LIBITOP (2014) <u>Lietuvos valstybinės reikšmės ir apskričių viešųjų bibliotekų paskirties, funkcijų, paslaugų, ir valdymo plėtros galimybių studija</u> • ESTEP Vilnius (2014) <u>Kultūros ir meno institucijų veiklos vertinimo ir valdymo modelio galimybių studija</u> • UAB „BGI Consulting“ ir VŠĮ „Kultur“ (2012) <u>Kultūros ir kūrybinių paslaugų savivaldybių kultūros įstaigose tyrimo galutinė ataskaita.</u> • VU KF (2012) Išlaidos ar investicijos: Lietuvos muziejai 1990–2012 metais (straipsnių rinkinys) • Teatro ir kino informacijos ir edukacijos centras (2010) Lietuvos dramos teatrų sistemos efektyvumo tyrimas ir modernizavimo gairės, I-asis tyrimo etapas 	<ul style="list-style-type: none"> • Bibliotekų renovacijos ir modernizavimo 2003–2013 metų programa; • Kultūros centrų modernizavimo 2007–2020 metų programa; • Muziejų modernizavimo 2007–2015 metų programa; <hr/> <ul style="list-style-type: none"> • Lietuvos Respublikos teatrų ir koncertinių įstaigų įstatymas <hr/> <ul style="list-style-type: none"> • Regionų kultūros plėtros 2012–2020 metų programa (2011); • Kultūros objektų aktualizavimo 2014–2020 m. programa (2014) • Bibliotekų plėtros strateginės kryptys 2016–2022 m.; • Muziejų plėtros strateginės kryptys 2015–2020 m.;

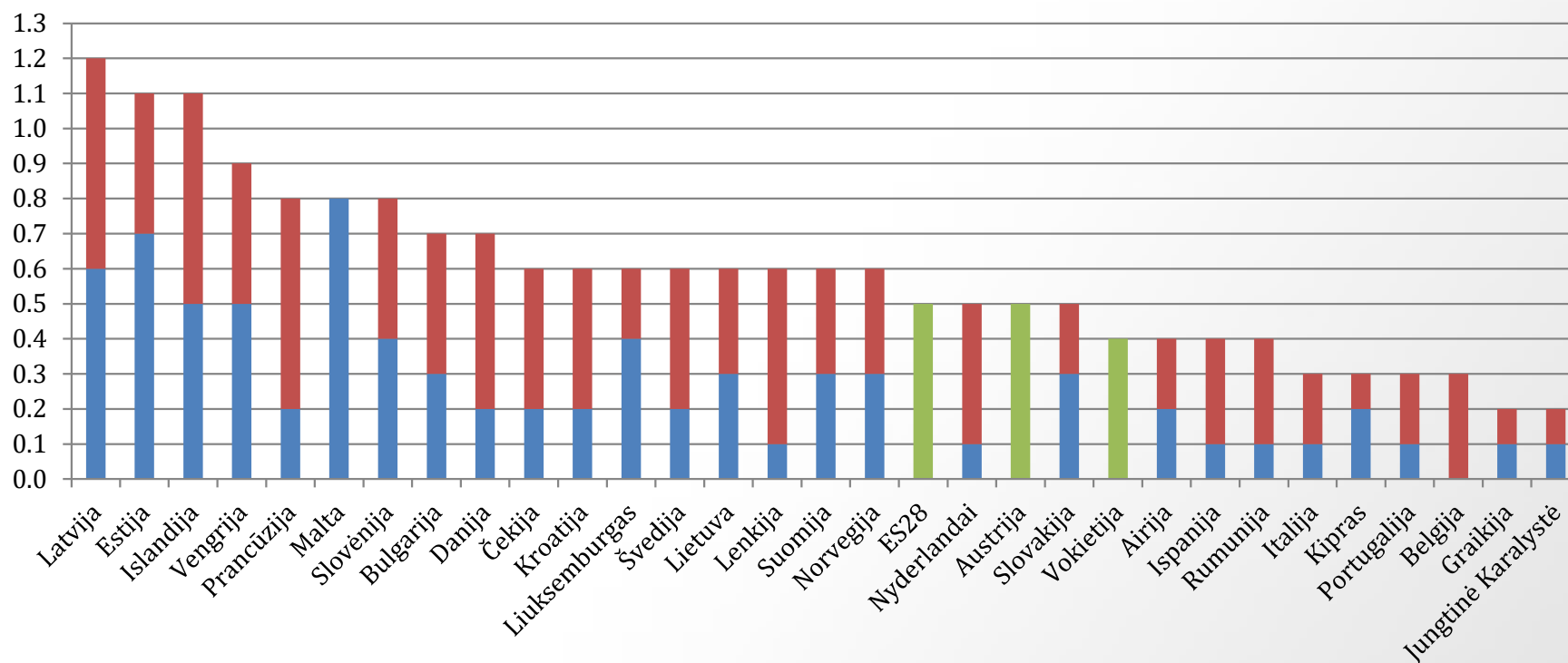
Kultūros politikos sričių turinio plėtra

Eil. Nr.	Kultūros ir meno sritis (arba intervencijos sritis)	Kultūros ir meno sričiai reikšmingi viešosios politikos tyrimai, vertinimai ir analizės	Kultūros ir meno srities kultūros politikos dokumentai
3.	<i>Nekilnojamojo kultūros paveldo objektų tvarkymas ir pritaikymas*</i>	<ul style="list-style-type: none"> Valstybės kontrolė (2014) Dvarų nekilnojamojo kultūros paveldo išsaugojimo užtikrinimas (audito ataskaita) ESTEP Vilnius (2015) Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos (tvarkybos) paskatų sistemos vertinimas. 	<ul style="list-style-type: none"> Nekilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos įstatymas; Nacionalinės kultūros paveldo apsaugos politikos gairės (2012); Kultūros objektų aktualizavimo 2014–2020 m. programa (2014)
4.	<i>Švietimo ir ugdymo įstaigų (kultūros) infrastruktūra</i>	<i>Ši sritis vertinime giliai nenagrinėta</i>	
5.	<i>Kultūros ir kūrybinės industrijos</i>	<ul style="list-style-type: none"> Antanavičiūtė, Rasa, Arūnas Gelūnas et al (2008) Integruotos meno, mokslo, studijų ir verslo nacionalinės kompleksinės programos „Lietuvos kūrybinės ir kultūrinės industrijos“ galimybių studija Vilniaus Gedimino technikos universitetas ir Atvirojo kodo institutas (2010) Vilniaus kūrybinių industrijų žemėlapis (galimybių studija) WIPO (2012) The Economic Contribution of Copyright Industries in Lithuania Žinių ekonomikos forumas (2012) Klasterių studija Nacionalinė kūrybinių ir kultūrinių industrijų asociacija (2014) Lietuvos kūrybinių industrijų sektoriaus konkurencingumo tyrimas 	<ul style="list-style-type: none"> Kūrybinių industrijų skatinimo ir plėtros strategija (2007) Kultūros ir kūrybinių industrijų politikos 2015 -2020 m. plėtros kryptys (2015) Lietuvos klasterių plėtros koncepcija (2014)

Kultūros politikos sričių turinio plėtra

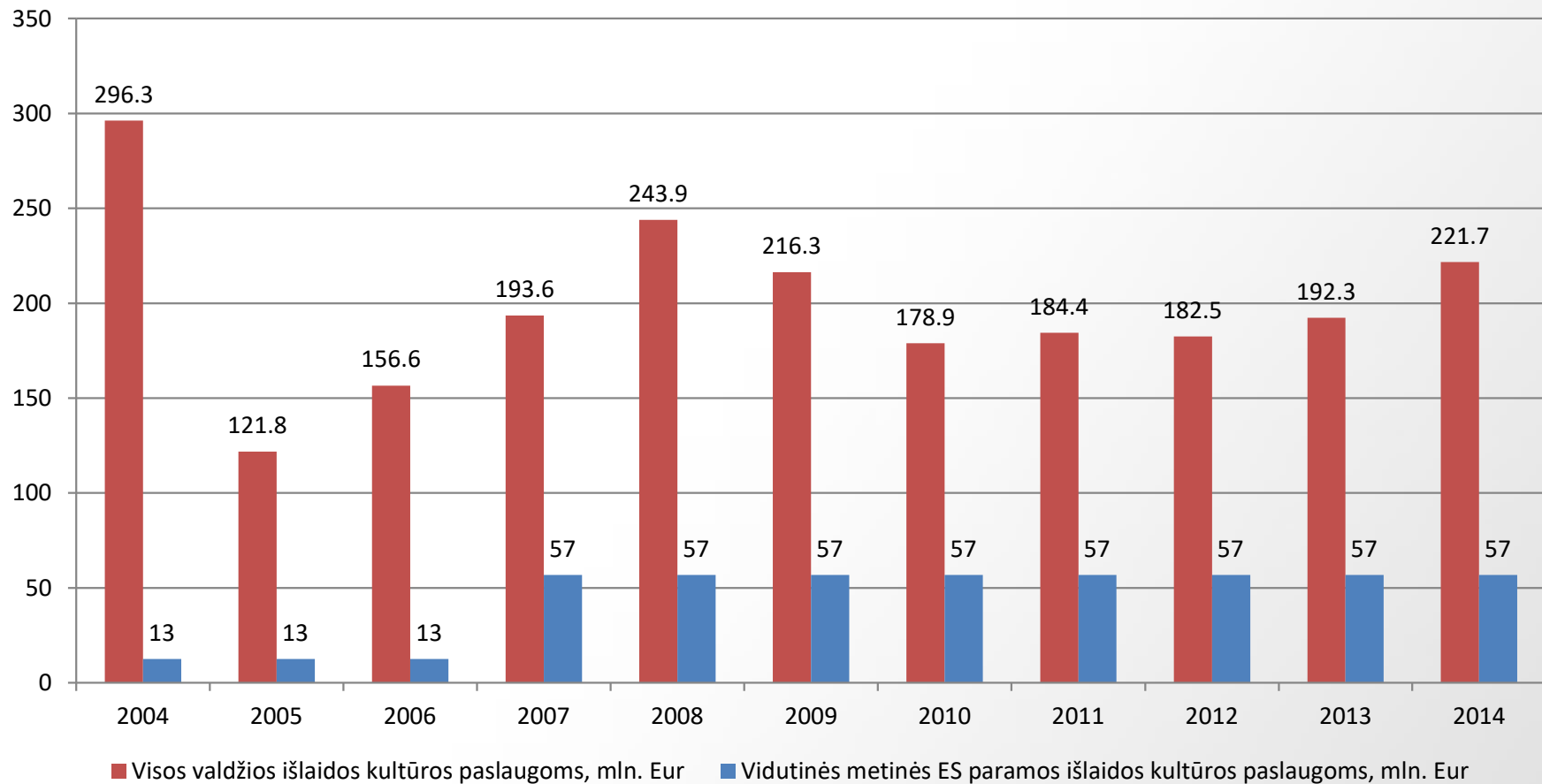
<i>Eil. Nr.</i>	Kultūros ir meno sritis (arba intervencijos sritis)	Kultūros ir meno sričiai reikšmingi viešosios politikos tyrimai, vertinimai ir analizės	Kultūros ir meno srities kultūros politikos dokumentai
6.	<i>Elektroninės kultūros paslaugos</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Specifinių tyrimų nėra. Kultūrinių įpročių pokyčiams stebėti svarbios yra Kultūros mjos ir Informacinės visuomenės plėtros komiteto užsakomosios periodinės apklausos ir tyrimai. 	<ul style="list-style-type: none"> • Lietuvos kultūros paveldo skaitmeninimo koncepcija • Lietuvos kultūros paveldo skaitmeninimo, skaitmeninio turinio saugojimo ir prieigos strategija • Skaitmeninio kultūros paveldo aktualinimo ir išsaugojimo 2015-2020 metų programa (2015)
7.	<i>Lietuviškoji tapatybė ir lituanistika (kalba)</i>	<i>Ši sritis vertinime giliai nenagrinėta</i>	
8.	<i>Kūrybiškumą ugdantis švietimas</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Civitta (2014) Kūrėjų ir mokytojų partnerystės transformuojant ugdymą tyrimas. • Pokyčių, susijusių su „Kūrybinių partnerysčių“ modelio taikymu mokyklose, tyrimo ataskaita. 2013-2014 m. tyrimo etapas. 	<ul style="list-style-type: none"> • Lietuvos kultūros politikos kaitos gairės
9.	<i>Kultūros politikos valdymas, kultūros darbuotojų kvalifikacija ir darbo sąlygos</i>	<ul style="list-style-type: none"> • ESTEP Vilnius (2014) Kultūros ir meno institucijų veiklos vertinimo ir valdymo modelio galimybių studija 	<ul style="list-style-type: none"> • Lietuvos kultūros politikos kaitos gairės • Kultūros ministro įsakymais patvirtinti įvairių kultūros ir meno sričių profesinės kvalifikacijos nuostatai, tačiau nėra bendro dokumento dėl kvalifikacijos kėlimo

Viešosios išlaidos kultūrai ES valstybėse narėse ir EEE šalyse, 2014 m., proc. nuo BVP

- Visos viešosios išlaidos kultūrai santykiyje su BVP, 2014 m.
- Savivaldybių viešosios išlaidos kultūrai santykiyje su BVP, 2014 m.
- Centrinės valdžios išlaidos viešosios išlaidos kultūrai santykiyje su BVP, 2014 m.

Valdžios išlaidos Lietuvoje kultūros paslaugoms ir ES paramos dalis jose, 2004-2014 m., mln. EUR

ES SF intervencijų suderinamumas su Lietuvos kultūros (sričių) politikos turiniu

Eil. Nr.	Kultūros ir meno sritis (arba intervencijos sritis)	Intervencijų suderinamumo su kultūros sričių politikos turiniu laipsnis	ES paramos svarba kultūros srities plėtrai 2007 – 2013 m.
1.1.	<i>Muziejai</i>	Iš dalies suderintos (ES intervencijos finansavo muziejų infrastruktūros atnaujinimą)	Vidutiniškai svarbi - ES parama sudarė 38 proc. visų muziejų modernizacijai skirtų lėšų
1.2.	<i>Bibliotekos*</i>	Visiškai suderintos	Mažai svarbi - ES parama sudarė 13 proc. visų bibliotekų infrastruktūros gerinimui skirtų lėšų
1.3.	<i>Teatrai ir koncertinės įstaigos</i>	Neįmanoma vertinti, nes vertinamu laikotarpiu nebuvo teatrų ir koncertinių įstaigų plėtros kryptis ir uždavinius apibrėžiančių politikos dokumentų	Mažai svarbi - ES parama sudarė 16 proc. visų teatrų ir koncertinių įstaigų infrastruktūros gerinimui skirtų lėšų
1.4.	<i>Kultūros centrai</i>	Iš dalies suderintos – tikslų lygiu suderinamumas aukštas, tačiau atrinktų projektų žemas (tik 9 iš 38 ES paramos dėka renovuotų kultūros centrų taip pat buvo ir Kultūros centrų modernizavimo 2007 – 2020 m. programos 63 renovuotinų centrų sąrašė).	Svarbi – ES parama sudarė 63 proc. visų kultūros centrų modernizavimui skirtų lėšų (be valstybės investicijų programos). Tačiau ES paramos dėka 38 įgyvendinti projektai sudaro tik apie 5 proc. visos kultūros centrų infrastruktūros.

ES SF intervencijų suderinamumas su Lietuvos kultūros (sričių) politikos turiniu

Eil. Nr.	Kultūros ir meno sritis (arba intervencijos sritis)	Intervencijų suderinamumo su kultūros sričių politikos turiniu laipsnis	ES paramos svarba kultūros srities plėtrai 2007 – 2013 m.
2.	<i>Nekilnojamojo kultūros paveldo objektų tvarkymas ir pritaikymas</i>	Visiškai suderintos, nors nekilnojamojo kultūros paveldo objektų tvarkymas ir pritaikymas (turizmo reikmėms) buvo tik vienos ES paramos priemonės tiesioginis tikslas (jos dėka paskirstyta apie 50 proc. nekilnojamojam paveldui tekusių lėšų)	Svarbi, ES parama sudarė 66 proc. visų nekilnojamojo kultūros paveldo objektų tvarkymui ir pritaikymui skirtų viešųjų investicijų. Tačiau ES paramos dėka sutvarkyti 138 objektai sudaro tik apie 1 proc. visų Kultūros vertybių registre esančių nekilnojamojo kultūros paveldo objektų.
3.	<i>Kultūros ir kūrybinės industrijos</i>	Visiškai suderintos, nors pernelyg bendros (laikotarpio pradžioje Lietuva stokojo operacionalizuotos KKI įgyvendinimo politikos)	Labai svarbi – ES parama sudarė 100 proc. visų kultūros ir kūrybinėms industrijoms skirtų lėšų.
4.	<i>Elektroninės kultūros paslaugos</i>	Visiškai suderintos	Labai svarbi – ES parama sudarė 73 proc. visų elektroninėms kultūros paslaugoms skirtų lėšų
5.	<i>Kūrybiškumą ugdantis švietimas</i>	Sunku užtikrintai vertinti – kūrybiškumą ugdantis švietimas labiau akcentuojamas kultūros, o ne švietimo politikos dokumentuose, be to, tik bendruosiuose ir todėl mažai operacionalizuotas. ES parama buvo skiriama kaip paramos neformaliojo švietimo plėtotei dalis.	Mažai svarbi – ES parama, apytikriai vertinimu, sudarė tik apie 4 proc. visų neformaliojo švietimo plėtrai skirtų lėšų. Kita vertus, įgyvendinti ES paramos projektai buvo didelės apimties ir inovatyvūs.

Kultūros elektroninės paslaugos (skaitmeninimas ir el. paslaugos)

- ⦿ Viešosios politikos ir ES paramos tikslų suderinamumas
- ⦿ ES paramos indėlis (prisidėjęsios priemonės, projektai, lėšos)
- ⦿ Sukurti produktai, rezultatai ir poveikis paslaugų įvairovei, apimčiai ir prieinamumui
- ⦿ Efektyvumo problema

ES struktūrinės paramos intervencijos elektroninių kultūros paslaugų srityje

- ⦿ 2007-2013 m. laikotarpiu pagal 4 priemones įgyvendinta 12 projektų, kuriems išmokėta 25,4 mln. EUR, iš kurių 21,6 mln. EUR buvo ES struktūrinės paramos lėšos.
- ⦿ Elektroninių kultūros paslaugų srityje panaudojant 2007-2013 m. laikotarpio paramą buvo siekiama dviejų tikslų:
  - suskaitmeninti ir į elektroninę erdvę perkelti Lietuvos kultūros paveldą;
  - kurti naujas arba į elektroninę erdvę perkelti jau egzistuojančias kultūros paslaugas.
- ⦿ ES struktūrinės paramos intervencijos visiškai sutapo su kultūros politikos tikslais.

Intervencijos mastas elektroninių kultūros paslaugų srityje

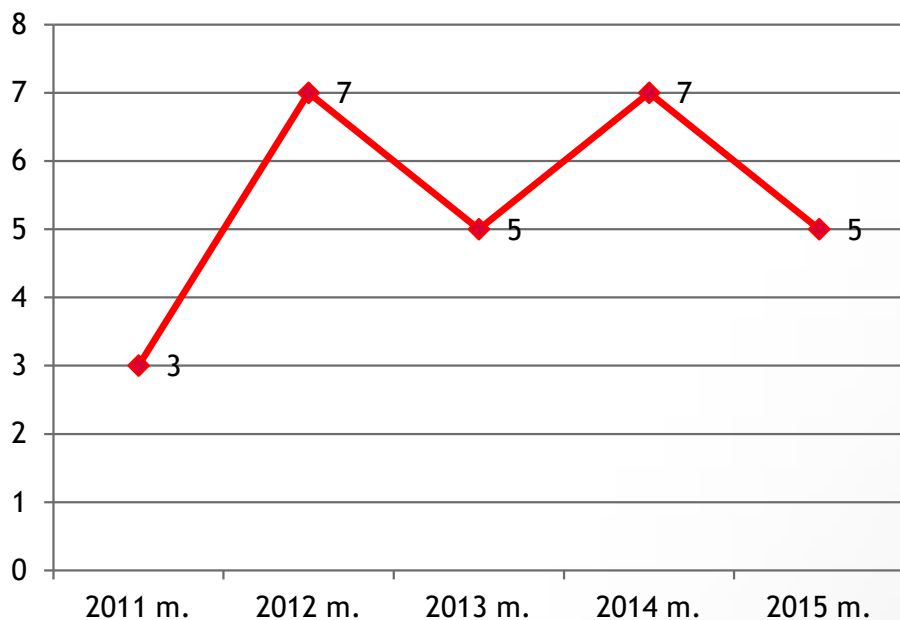
- ⦿ Daugiausia (8 iš 12) įgyvendinta kultūros paveldo skaitmeninimo ir su juo susijusių kultūros paslaugų kūrimo projektų.
- ⦿ Šiems projektams išmokėta 15,4 mln. EUR (iš jų 13,1 mln. EUR ES struktūrinė parama), o tai sudaro 73 proc., skaičiuojant nuo visos, per šį laikotarpį skaitmeninimo veikloms skirtos lėšų sumos.

ES struktūrinės paramos poveikis elektroninių kultūros paslaugų įvairovei

- Sukurta 15 naujų elektroninių kultūros paslaugų, iš jų 10 susijusių su suskaitmeninto kultūros paveldo panaudojimu.
- Didžioji dalis 2007-2013 m. sukurtų su paveldo skaitmeninimu susijusių kultūros paslaugų buvo labai panašios (besiskiriančios minimaliai), todėl poveikis kultūros paslaugų įvairovei yra mažesnis nei buvo galima tikėtis.
- Patobulintos ir sukurtos naujos elektroninės kultūros paslaugos, skirtos bibliotekos lankytojams (4 paslaugos) bei archyvų naudotojams (1 paslauga).

ES struktūrinės paramos poveikis elektroninių kultūros paslaugų apimčiai

Gyventojai, kurie naudojami su Lietuvos kultūros paveldu susijusiomis elektroninėmis paslaugomis, proc.

- Parama reikšmingai prisidėjo prie padidėjusios (apie 4 proc. punktai) Lietuvos gyventojų dalies, kuri naudojami su kultūros paveldu susijusiomis elektroninėmis paslaugomis.
- ....., tačiau poveikis gali būti gerokai didesnis, nes pavyzdžiui, per 2010-2015 m. interneto svetainėje www.epaveldas.lt apsilankė 1.131 tūkst. unikalių lankytojų ir pasinaudojo teikiamomis elektroninėmis kultūros paslaugomis.

ES struktūrinės paramos poveikis suskaitmeninto kultūros paveldo prieinamumui

- Didžioji dalis rezultatų kultūros paveldo skaitmeninimo srityje buvo pasiekti panaudojus ES struktūrinę paramą - suskaitmeninta 82 proc. paveldo objektų, skaičiuojant nuo visų per tą laikotarpį suskaitmenintų kultūros paveldo objektų skaičiaus.
- ES struktūrinė parama reikšmingai prisidėjo prie suskaitmeninto kultūros paveldo prieinamumo padidėjimo - 2014 m. iš viešai internete prieinamo suskaitmeninto kultūros paveldo, 57 proc. buvo suskaitmeninti panaudojant ES struktūrinę paramą.
- 2014 m., lyginant su 2009 m., skaitmeninto Lietuvos kultūros paveldo prieinamumas (į virtualią erdvę perkelta suskaitmeninto paveldo dalis nuo viso suskaitmeninto paveldo) padidėjo 34 proc. punktais, iš kurių 31 proc. pasiektas panaudojant ES struktūrinę paramą.
- Pagrindinės prieinamumą ribojančios priežastys:
  - Suskaitmenintų paveldo objektų metaduomenys nepakankamai išsamūs;
  - Suskaitmenintas kultūros paveldas talpinamas skirtingose duomenų bazėse;
  - Nėra bendros, vartotojams patogios paieškos sistemos, leidžiančios paiešką vykdyti visose duomenų bazėse vienu metu;
  - Didžioji dalis paslaugų nepritaikytos asmenims su negalia;
  - Pateikiamos mažas arba labai mažas raiškos skaitmeninės kopijos

Sisteminiai pokyčiai kultūros paveldo skaitmeninimo srityje ES SP dėka

- Galimybės panaudoti ES struktūrinę paramą skaitmeninimo veikloms finansuoti paspartino strateginių vadybos sprendimų (strategijos ir priemonių plano) priėmimą.
- 2007-2013 m. ES paramos projektų metu suskaitmenintų kultūros paveldo objektų gausa (365 tūkst.) sudaro skaitmenintų duomenų bazę, kuri galėtų ir turėtų būti panaudota kuriant naujas elektronines kultūros paslaugas.
- Projektų vykdytojų patirtis lėmė paveldo skaitmeninimo sampratos pokyčius - laikotarpio pabaigoje paveldo skaitmeninimą pradėta suvokti ne vien tik kaip būdą apsaugoti paveldo objektus nuo sunykimo, bet ir kaip paveldo komunikacijos formą.
- 2007-2013 m. laikotarpiu panaudojant ES struktūrinę paramą buvo įgyvendinti svarbūs veiksmai (CIDOC CRM metodas, semantinė paieška), siekiant ateityje sukurti vieningą skaitmeninto kultūros paveldo sistemą.

Pasiūlymai dėl skaitmeninimo ir el. paslaugų tobulinimo

- Paveldas skaitmeninamas pagal atminties institucijų nuomonę ir jų interesus, kurie ne visada yra susiję su vartotojo (naudotojo) poreikiais. Planuojant projektus nebuvo atliekami paslaugų paklausos (vartotojų poreikių) tyrimai, o baigus įgyvendinti projektus nebuvo tirtas vartotojų pasitenkinimas teikiamomis paslaugomis.
- Duomenys apie paslaugų kokybę yra fragmentiški, todėl tik apytikriai galima teigti, kad sukurtos elektroninės kultūros paslaugos vartotojų vertinamos labiau teigiamai, nei neigiamai.
- Paslaugos kuriamos visiems, o ne tikslinėms grupėms - tai neleidžia pilnavertiškai panaudoti suskaitmeninto kultūros paveldo.
- 2014-2020 m. laikotarpiu būtina tobulinti stebėsenos sistemą, nes:
  - SFMIS rodiklio “*suskaitmeninti kultūros paveldo objektai*” reikšmės nepalyginamos, todėl rodiklis yra iš esmės bevertis efektyvumo skaičiavimui (ir šiaip neaišku, kam jis toks reikalingas).
  - Nėra rodiklių paveldo skaitmeninimo rezultatams ir/arba poveikio lygiui matuoti.

Nekilnojamasis kultūros paveldas

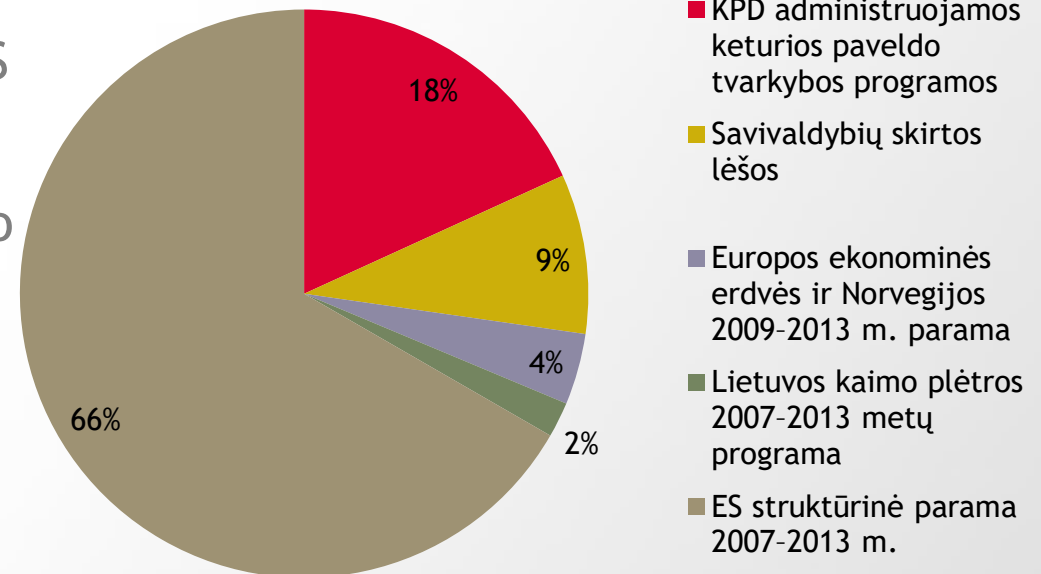
- ⦿ Viešosios politikos ir ES paramos tikslų suderinamumas
- ⦿ ES paramos indėlis (prisidėjusios priemonės, projektai, lėšos)
- ⦿ Sukurti produktai, rezultatai ir poveikis paslaugų įvairovei, apimčiai ir prieinamumui
- ⦿ Investicijų efektyvumas

Intervencijos į nekilnojamąjį kultūros paveldą

- ⦿ Paveldo objektų tvarkyba ir pritaikymas - tik antrinis tikslas, išskyrus vieną ES SP priemonę (VP3-1 3-ŪM-02-V „*Viešųjų nekilnojamųjų kultūros paveldo objektų kompleksiškas pritaikymas turizmo reikmėms*“)...
- ⦿ ... tačiau ES SP paramos dėka sukurti produktai ir pasiekti rezultatai atitiko nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos politikos tikslus.

ES struktūrinės paramos intervencijos mastas nekilnojamojo kultūros paveldo srityje

- 14 priemonių, 138 įgyvendinti projektai, išmokėta 194,2 mln. EUR, iš kurių 163,6 mln. EUR ES SP.
- ES SP - svarbiausias finansavimo šaltinis (66 proc. viso panaudoto finansavimo)

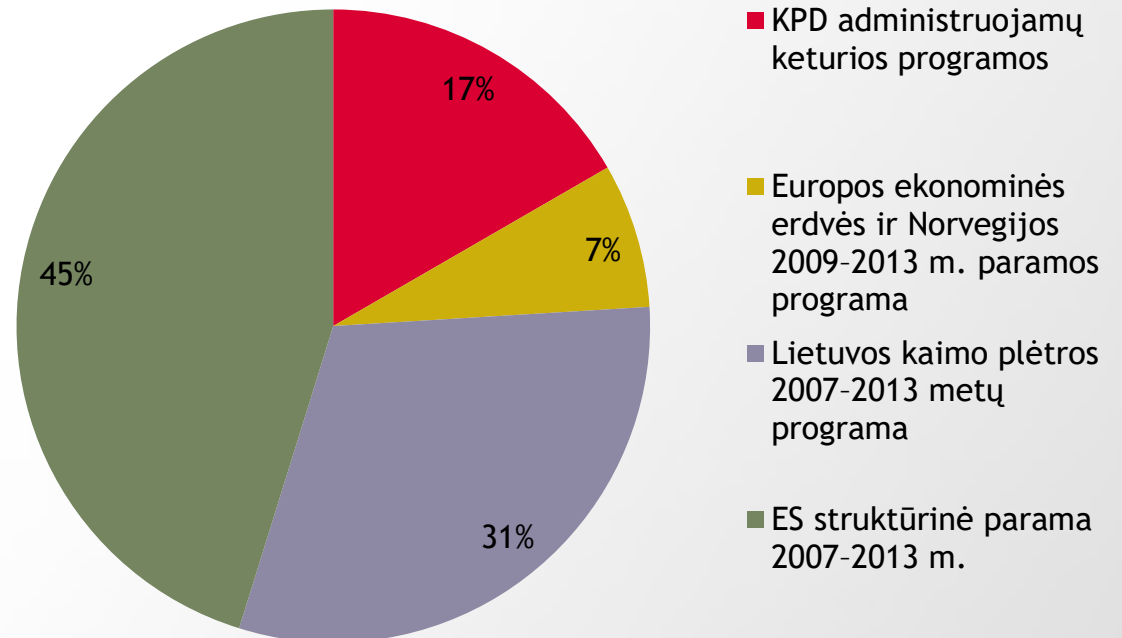

Nekilnojamojo kultūros paveldo objektu tvarkymo ir pritaikymo projektų pasiskirstymas pagal objekto rūšį ir pritaikymo pobūdį

Paveldo objekto rūšis	Kita*	Meno inkubatorius	Turizmas	Muziejus	Vietos bendruomenės	Teatras	Kultūros centras	Švietimas ir mokslas	Iš viso
Dvaras	3	1	27	18	2	-	1	-	52
Dvaro parkas	-	-	8	-	-	-	-	-	8
Dvaro tvenkinys	-	-	5	-	-	-	-	-	5
Pilis	-	-	4	4	-	-	-	-	8
Rūmai	-	1	1	-	-	-	-	-	2
Piliakalnis	2	-	5	-	-	-	-	-	7
Istorinis pastatas	-	3	8	5	-	2	-	1	19
Sakralinis kultūros paveldo objektas	-	-	19	2	-	-	-	-	21
Kita	-	-	15	1	-	-	-	-	16
Iš viso	5	5	92	30	2	2	1	1	138

ES SP indėlis į nekilnojamojo kultūros paveldo objektų tvarkybą

- 2010-2014 m. iš įvairių viešųjų finansavimo šaltinių sutvarkyti nemažiau kaip 312 nekilnojamojo kultūros paveldo objektų.
- ES SP indėlis į tvarkybą ir pritaikymą - didžiausias (141/312 (45 proc.) objektų).
- Tačiau šis indėlis - tik 1 proc. visų (nekilnojamojo paveldo) Kultūros vertybių registro objektų skaičiaus.

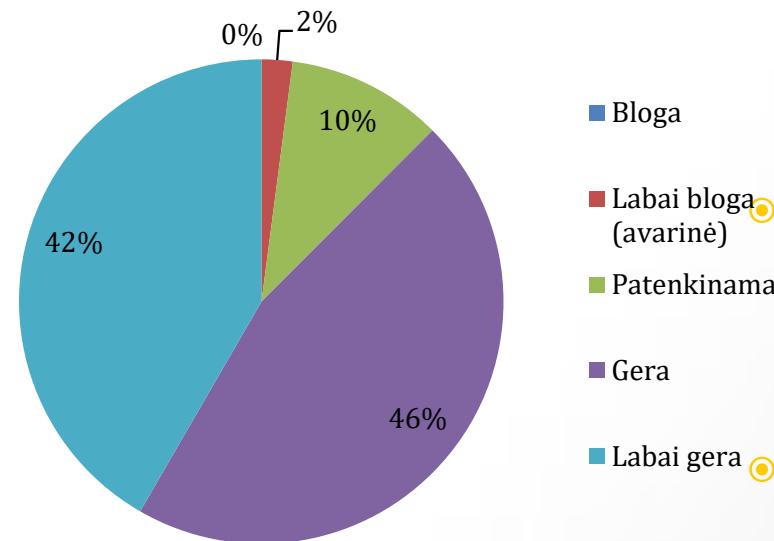
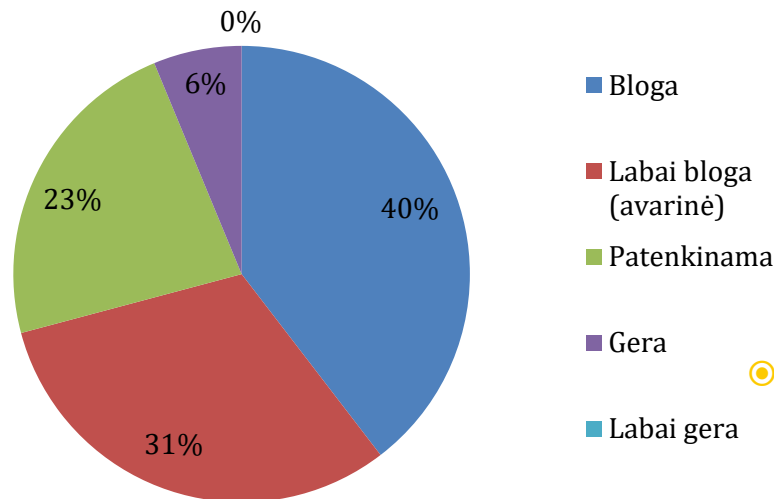
ES SP efektyvumas

- Vienam pritrauktam lankytojui tenka nuo 1 EUR iki 40 EUR investicijų.
- Tik 15 (28 proc. visų) projektų investicijos vienam turistui (lankytojui) yra didesnės nei visų 54 projektų investicijų vidurkis.
- Galima išskirti 7 projektus, kuriuose investicijos vienam turistui (lankytojui) yra ≥ 100 EUR.
- Mažiausiai investicijų vienam turistui (lankytojui) yra pagal priemonę Nr. VP3-1.3-ŪM-05-R „Viešosios turizmo infrastruktūros ir paslaugų plėtra regionuose“, kurios metu buvo tvarkomi regionuose esantys nekilnojamojo kultūros paveldo objektai.

Priemonės kodas ir pavadinimas	Vienam pritrauktam turistui tenkančių investicijų variacija, EUR	Vienam pritrauktam turistui (lankytojui) tenkančių investicijų vidurkis, EUR
VP3-1.3-ŪM-02-V Viešųjų nekilnojamųjų kultūros paveldo objektų kompleksiškas pritaikymas turizmo reikmėms	1,95-294,47	77,36
VP3-1.3-ŪM-05-R Viešosios turizmo infrastruktūros ir paslaugų plėtra regionuose	1,63-143,09	17,89
VP3-1.3-ŪM-06-K Turizmo paslaugų/produktų, įvairovės plėtra ir turizmo paslaugų kokybės gerinimas	12,09-102,50	45,15
Visų projektų:	1,63-294,09	41,67

Poveikis nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugai (išsaugojimui) ir būklės pagerinimui

ES struktūrinė parama darė teigiamą poveikį nekilnojamojo kultūros paveldo objektų apsaugai ir būklės pagerėjimui, bet matuojant kiekybiškai, ES struktūrinės paramos poveikio mastas yra ribotas, nes panaudojant paramą įgyvendintų projektų metu buvo pagerinta santykinai nedidelio skaičiaus (apie 1 proc.) nekilnojamųjų kultūros paveldo objektų būklė.

ES struktūrinė parama buvo skirta didelių, kompleksus sudarančių nekilnojamųjų kultūros paveldo objektų tvarkybai ir pritaikymui. Matuojant kokybiškai, galima teigti, kad panaudojant struktūrinę paramą buvo tvarkomi blogos būklės ir didelės apimties nekilnojamojo kultūros paveldo objektai.

ES struktūrinė parama leido visapusiškai sutvarkyti paveldo objektus, nes didžiosios dalies projektų metu ES struktūrinė parama padengė 75-100 proc. nekilnojamojo kultūros paveldo objekto sutvarkymui ir pritaikymui reikalingų investicijų.

Didžiosios dalies nekilnojamųjų kultūros paveldo objektų sutvarkymas (fizinės būklės pagerinimas) buvo atliktas laikantis paveldo apsaugai keliamų reikalavimų.

Poveikis nekilnojamojo kultūros paveldo kultūrinio ir/ar ekonominio potencialo panaudojimui

- ⦿ Objektų sutvarkymas (fizinės būklės pagerinimas) ir pritaikymas (įveiklinimas) sudarė galimybes panaudoti jų kultūrinį ir ekonominį potencialą - objektuose pradėtos teikti arba pagerintos kultūros, turizmo ir kitos paslaugos.
- ⦿ 50 proc. objektų padidėjo renginių skaičius, o 80 proc. - padidėjo teikiamų paslaugų įvairovė.
- ⦿ 1/3 objektų atnaujintos ir/arba pradėtos teikti naujos pagrindinės paslaugos.

Poveikis gyventojų domėjimuisi nekilnojamoju kultūros paveldu

- ⦿ Lietuvos gyventojų, apsilankiusių nekilnojamojo kultūros paveldo objekte, dalis padidėjo nuo 51 proc. 2007 m. iki 53 proc. 2013 m. (*Eurobarometras*).
- ⦿ ES SP paskatino didesnę domėjimąsi nekilnojamoju kultūros paveldu - didžioje dalyje sutvarkytų objektų (96 proc.) padidėjo lankytojų skaičius (SFMIS).
- ⦿ Padidėjusį lankytojų srautą labiausiai lėmė du veiksniai - atnaujintos arba išplėstos patalpos bei atnaujinta materialinė bazė, t.y. tai, kam buvo skirta ES struktūrinė parama (vykdytojų apklausa).

Kūrybiškumą ugdantis švietimas

- ⦿ Viešosios politikos ir ES paramos tikslų suderinamumas
- ⦿ ES paramos indėlis (prisidėjusios priemonės, projektai, lėšos)
- ⦿ Sukurti produktai, rezultatai ir poveikis paslaugų įvairovei, apimčiai ir prieinamumui
- ⦿ Efektyvumo analizė neprasminga, nes projektai nėra palyginami

Kūrybiškumą ugdantis švietimas

- 2010 m. patvirtintose *Kultūros politikos kaitos gairėse* įtvirtintas tikslas ugdyti „*kultūrinės žmogaus kompetencijas ir kūrybingumą visą jo gyvenimą*“.
- ES struktūrinės paramos intervencijos skirtos kūrybiškumą ugdančiam švietimui veikė kaip kultūros politikos tikslus įgyvendinančios priemonės.
- 2007-2013 m. laikotarpiu panaudojant ES struktūrinę paramą buvo įgyvendinta 13 kūrybiškumą ugdančio švietimo projektų.
- Projektams įgyvendinti išmokėta daugiau nei 9 mln. EUR
- Iš jų, daugiausia (4,7 mln. EUR) - „*Kūrybingumo plėtra Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklose pritaikant ir įdiegiant kūrybinių partnerysčių modelį*“ - Kūrybinių partnerysčių projektui

Kūrybiškumą ugdančio švietimo intervencijų srityje sukurtų produktų ir pasiektų rezultatų analizė

- Projektuose dalyvavo 51 830 moksleivių, mokytojų ir mokymosi visą gyvenimą sistemos administracijos darbuotojų bei švietimo specialistų
- Projektų veiklose dalyvavo 47 776 moksleiviai, jei tai būtų unikalių dalyvių skaičius, tai būtų 1 iš 7
- Daugiausia moksleivių (dalyvių) įtraukę projektai:
  - „Kino edukacijos programa neformalaus moksleivių ugdymo paslaugų plėtra“ - 15 119 moksleiviai (dalyviai)
  - „Muziejus - mokykla - moksleivis. Muziejų ir bendrojo lavinimo mokyklų nacionalinis partnerystės tinklas“ - 9 336 moksleiviai (dalyviai)
  - Kūrybinių partnerysčių projektas - 8 798 moksleiviai (dalyviai)

Kūrybinių partnerysčių projekto poveikis kultūrai

- ⦿ Kiekybiškai sunku išmatuoti šių projektų poveikį kūrybiškumo ugdymui ir apskritai kultūros sektoriui, todėl atlikta vieno projekto atvejo studija.
- ⦿ Kūrybinių partnerysčių projekto netiesioginis poveikis kultūrai pasireiškė per poveikį moksleiviams ir mokytojams.
- ⦿ Poveikis moksleiviams pasireiškė per kūrybiškumą skatinančių moksleivių charakterio savybių ugdymą (smalsumo, atkaklumo, vaizduotės, bendradarbiavimo).
- ⦿ Poveikis mokytojams pasiektas pakeitus apie 57 proc. visų dalyvavusių mokytojų mąstymo ir mokymo būdą.
- ⦿ Tiesioginis poveikis kultūrai pasireiškė per „kūrybos agentų“ įgalinimą. Projekto vykdytojo duomenimis, apie pusę visų projektui skirtų lėšų (2,3 mln. EUR) išleista „kūrybos agentų ir praktikų“ mokymams, paruošimui bei darbo užmokesčiui. Tačiau poveikis mokytojų ir moksleivių kultūriniam įpročiams yra nežinomas.

Kultūros ir meno įstaigų infrastruktūra

- ⦿ Viešosios politikos ir ES paramos tikslų suderinamumas
- ⦿ ES paramos indėlis (prisidėjęsios priemonės, projektai, lėšos)
- ⦿ Sukurti produktai, rezultatai ir poveikis paslaugų įvairovei, apimčiai ir prieinamumui
- ⦿ Intervencijų efektyvumas (kultūros centrams)

Kultūros ir meno įstaigų infrastruktūra

- Žiūrint per ES lėšų programavimo prizmę (ir tik per ją) - infrastruktūros modernizavimo projektai buvo įgyvendinami fragmentiškai, nes 157 projektams įgyvendinti prisireikė net 11 VP programų priemonių lėšų (tuo tarpu objektų tipų buvo tik 5).
- Intervencijos suskirstytos į keturias grupes pagal tikslus:
  - Turizmo infrastruktūros plėtra (3 priemonės);
  - Viešųjų pastatų energinio efektyvumo didinimas (2 priemonės);
  - Kompleksinė tvarkyba tikslinėse teritorijose ir kaimo vietovėse (3 priemonės);
  - Kita (3 priemonės).

Kultūros ir meno įstaigų infrastruktūra

- ⦿ Teigėme ES lėšų programavimo kultūros ir meno įstaigų infrastruktūrai fragmentiškumą (157 projektai per net 11 VP programų priemonių).
- ⦿ Tačiau muziejų modernizavimo programos ir ES paramos atitikimas yra geras (Iš ES lėšomis modernizuotų 33 muziejų 20 buvo programos sąraše)
- ⦿ Kultūros centrų modernizavimo programos ir ES paramos kultūros centrams logika skyrėsi, nes ES parama buvo skiriama socio-ekonominiams tikslams pasiekti (t.y. tikslinėse ir kaimo (iki 1 tūkst. gyv.) teritorijose).

Kultūros ir meno įstaigų infrastruktūros intervencijų srities projektų pasiskirstymas pagal įstaigos tipą

Kultūros ir meno įstaigos tipas	Projektų skaičius	Išmokėtas finansavimas, tūkst. EUR	Iš jų ES struktūrinė parama, tūkst. EUR	ES SP pasiskirstymas tarp KMI
Muziejus/galerija	48	53 207	44 463	61%
Kultūros centras (namai)	38	28 486	21 494	30%
Biblioteka	6	2 905	2 583	4%
Teatras	3	5 858	3 950	5%
Iš viso:	95	90 455	72 490	100%

Muziejai: politikos tikslų ir projektų tikslų atitikimas

- ⦿ 2007-2013 m. laikotarpiu muziejų politikos tikslai buvo apibrėžti Vyriausybės *patvirtintoje Muziejų modernizavimo 2007-2015 metų programoje*. Šioje programoje išskirti du tikslai:
  1. Sudaryti muziejuose sąlygas tinkamai kaupti, saugoti, restauruoti, eksponuoti ir apsaugoti kultūros vertybes;
  2. Ugdyti visuomenės kūrybiškumą, kokybiškai atnaujinus muziejų veiklą.
- ⦿ 2007-2013 m. ES struktūrinės investicijos prisidėjo prie *Muziejų modernizavimo 2007-2015 metų programoje* išskirto pirmojo tikslo pasiekimo ir sprendė vieną iš svarbiausių su muziejų veikla susijusių infrastruktūros problemų.

Muziejų infrastruktūros modernizavimas ir plėtra

2007-2015 m laikotarpiu pagrindiniai muziejų modernizacijos šaltiniai buvo *Muziejų modernizacijos programa, Lietuvos tūkstantmečio programa, Privatizavimo fondas ir ES struktūrinė parama.*

Iš viso išmokėta 118 mln. EUR, 44 mln. iš ES SP (38 proc. visų lėšų).

Muziejų tipas pagal steigėją	Projektus įgyvendinusių muziejų skaičius	Atitinkamo tipo muziejų skaičius, 2015 m.	Išmokėtas finansavimas, tūkst. EUR	Iš jų ES struktūrinė parama, tūkst. EUR
Nacionaliniai muziejai	2	4	7 474	6 515
KM pavaldūs respublikiniai muziejai	4	12	15 273	11 950
Kitoms ministerijoms pavaldūs respublikiniai muziejai	3	3	4 926	4 361
Savivaldybių muziejai	21	56	22 390	18 537
Žinybiniai muziejai	2	22	2 870	2 870
Nevalstybiniai muziejai	1	7	273	230
Iš viso:	33	104	53 207	44 463

ES SP poveikis muziejų paslaugų apimčiai

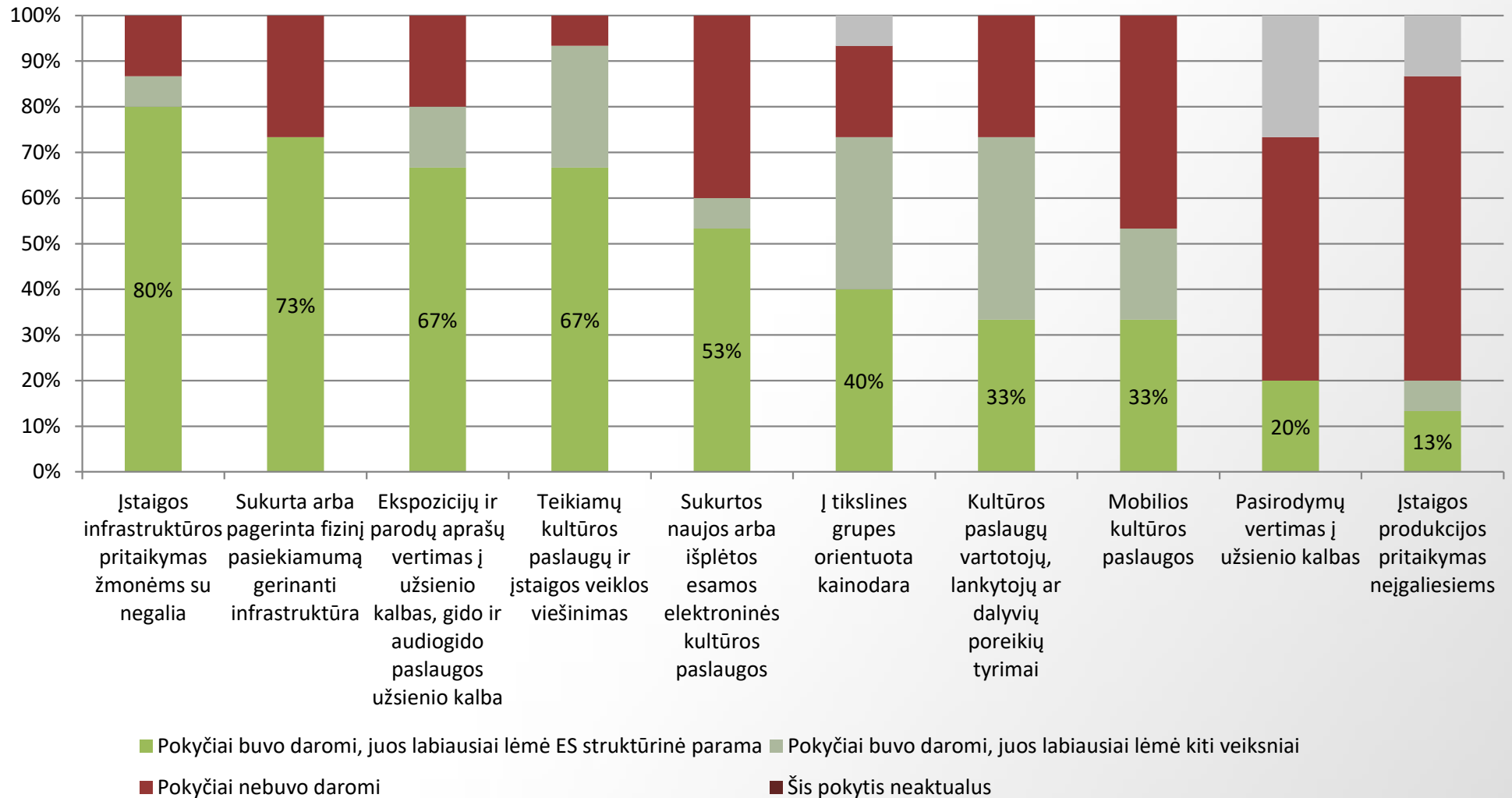
- Projektų vykdytojų apklausoje visi muziejų atstovai teigė, kad įgyvendinus ES paramos projektus muziejų lankytojų srautas padidėjo (iš jų 33 proc. - labai padidėjo).
- Respondentai nurodė, kad labiausiai prie lankytojų srauto padidėjimo prisidėjo:
  - atnaujintos arba išplėstos patalpos;
  - atnaujinta materialinė bazė (įrengimai, priemonės ir pan.);
  - pagerėjęs teikiamų paslaugų prieinamumas.

Įgyvendinti ES struktūrinės paramos projektai tiesiogiai darė poveikį visiems šiems lankytojų srautą skatinantiems veiksniams, taigi teigiamai veikė muziejų teikiamų kultūros paslaugų apimtį.

ES struktūrinės paramos poveikis muziejų paslaugų kokybei

- ⦿ Nepriklausomai nuo ES lėšų indėlio į muziejų modernizaciją, visų apklausoje dalyvavusių muziejų atstovai nurodė, kad po projekto įgyvendinimo jų teikiamų paslaugų kokybė pagerėjo (iš jų 40 proc. - žymiai pagerėjo).
- ⦿ Visi projektų vykdytojai nurodė, kad tiek lankytojai, tiek steigėjai gerai arba labai gerai vertina jų paslaugų kokybę.
- ⦿ 73 proc. respondentų teigė, kad lyginant su kitais atitinkamo tipo muziejais, jie savo paslaugas vertina kaip labiau kokybiškas, palyginti su atitinkamo tipo vidurkiu.

ES struktūrinės paramos poveikis muziejų teikiamų paslaugų prieinamumui

ES struktūrinės paramos poveikis muziejų teikiamų paslaugų įvairovei

- Visi respondentai teigė, kad jų paslaugų įvairovė pagerėjo (iš jų 27 proc. - labai pagerėjo).
- 41,3 proc. respondentų nurodė, kad buvo reikšmingai pagerintos įstaigos teikiamos paslaugos (elektroninės, tiesiogiai įstaigoje teikiamos paslaugos, renginių, festivalių ir švenčių organizavimo paslaugos ir edukaciniai užsiėmimai), o 30 proc. - kad šios paslaugos buvo sukurtos.

ES struktūrinė parama muziejų teikiamų paslaugų įvairovę skatino dažniausiai per esamų kultūros paslaugų tobulinimą, o ne naujų kūrimą.

Kultūros centrai: politikos tikslų ir projektų tikslų atitikimas

- ⦿ 2007-2020 m. laikotarpiu kultūros centrų politikos tikslai buvo apibrėžti Vyriausybės *patvirtintoje Kultūros centrų modernizavimo 2007-2020 metų programoje*.
- ⦿ 2007-2013 m. ES struktūrinės paramos lėšomis įgyvendinti kultūros centrų modernizavimo projektai prisidėjo (atitiko) prie pagrindinio *Kultūros centrų modernizavimo 2007-2020 metų programos* tikslo įgyvendinimo.
- ⦿ Tačiau absoliuti dauguma projektų buvo skirti kitiems, ne į *Kultūros centrų modernizavimo 2007-2020 metų programą* įrašytiems kultūros centrams.

Kultūros centrų infrastruktūros modernizavimas ir plėtra

- 2007-2015 m. pagrindiniai muziejų modernizacijos šaltiniai buvo *Kultūros centrų modernizacijos programa, ES struktūrinė parama ir steigėjų (savivaldybių) lėšos.*

KC pastatų skaičius Lietuvoje, 2015 m.	2007-2015 m. laikotarpiu modernizuotų pastatų skaičius	Iš jų, iš ES lėšų	Iš ES lėšų modernizuotų pastatų dalis nuo modernizuotų, proc.	Išmokėta ES lėšų suma, tūkst. EUR
726	557	38	7	21 494

ES struktūrinės paramos kultūros centrų modernizacijai efektyvumo analizė

- Analizei reikalingi veiklos duomenys kultūros centrų ir jų filialų lygiu sistemiškai yra renkami tik nuo 2013 m.
- Kultūros centrų efektyvumas buvo pamatuotas naudojant *viešųjų išlaidų (įskaitant kapitalines investicijas) vienam lankytojui (EUR) išvestinį santykinį rodiklį.*

Priemonė	Projektų skaičius	Variacija (min, max)	Vidurkis	Mediana
VP3-1.1-VRM-01-R Regioninių ekonomikos augimo centrų plėtra	3	3,8-8,8	6,4	6,7
VP3-1.2-VRM-01-R Prielaidų spartesnei ūkinės veiklos diversifikacijai kaimo vietovėse sudarymas	19	2,9-87,9	21	14
VP3-1.3-ŪM-02-V Viešųjų nekilnojamųjų kultūros paveldo objektų kompleksiškas pritaikymas turizmo reikmėms	3	0,8-13,2	7	7
VP3-3.4-ŪM-04-R Viešosios paskirties pastatų renovavimas regioniniu lygiu	10	0,4-35,6	10	4,8
Iš viso	35	0,4-87,9	15,6	10,5

ES struktūrinės paramos poveikis kultūros centrų teikiamų paslaugų apimčiai

- Visi respondentai teigė, kad po projekto įgyvendinimo kultūros centrų lankytojų ir dalyvių skaičius padidėjo (iš jų 36 proc. - labai padidėjo). Labiausiai prie lankytojų srauto padidėjimo prisidėjo:
  - atnaujintos arba išplėtos patalpos (82 proc.);
  - atnaujinta materialinė bazė (82 proc.);
  - Padidėjęs bendradarbiavimas su partneriais (55 proc.);
  - pagerėjęs teikiamų paslaugų prieinamumas (55 proc.).

Įgyvendinti ES struktūrinės paramos projektai tiesiogiai darė poveikį visiems (išskyrus bendradarbiavimą su partneriais Lietuvoje) šiems lankytojų srautą skatinantiems veiksniams, taigi teigiamai veikė kultūros centrų teikiamų kultūros paslaugų apimtį.

ES struktūrinės paramos poveikis kultūros centrų teikiamų paslaugų kokybei

- Visi apklaustieji nurodė, kad jų teikiamų paslaugų kokybė pagerėjo (iš jų 45 proc. - žymiai pagerėjo).
- Tačiau prie paslaugas žymiai pagerinusių centrų modernizacijos ES parama prisidėjo tik iki 20 proc. visos projekto vertės, todėl pagerėjusią kokybę labiau lėmė **kiti šaltiniai**.
- Tik 36 proc. respondentų teigė, kad jų teikiamos kultūros paslaugos yra geresnės už kitų kultūros centrų teikiamas paslaugas.
- Manytina, kad ES paramos poveikis viso Lietuvos kultūros centrų teikiamų paslaugų kokybės pagerėjimui buvo nedidelis - nes ES SP paramos lėšomis buvo modernizuota tik apie 5 proc. visos kultūros centrų infrastruktūros.

ES struktūrinės paramos poveikis kultūros centrų teikiamų paslaugų prieinamumui

- ⦿ Kultūros centrų atstovų nuomone, įgyvendinant kultūros centrų modernizavimo projektus teikiamų kultūros paslaugų prieinamumas buvo gerinamas trimis aspektais:
  - Kultūros centro pritaikymu žmonėms su negalia (82 proc.);
  - Geresnės fizinės infrastruktūros aplink kultūros centrą sukūrimu (automobilių stovėjimų aikštelių įrengimas, kelių sutvarkymas ir t. t. - 90 proc.);
  - Geresniu teikiamų kultūros paslaugų ir įstaigos veiklų viešinimo užtikrinimu (55 proc.).
- ⦿ Visi respondentai nurodė, kad kultūros centrų teikiamų paslaugų prieinamumas pagerėjo.

ES SP poveikis kultūros centrų paslaugų įvairovei

- Dauguma (82 proc.) respondentų įvardino, kad paslaugų įvairovė išaugo, o likę (18 proc.) - kad nepasikeitė.
- Daugiausia respondentų (82 proc.) nurodė, kad buvo reikšmingai pagerintos renginių, švenčių, festivalių veiklos, 64 proc. - kad buvo pagerintos tiesiogiai įstaigoje teikiamos kultūros paslaugos, 45 proc. - kad padaugėjo edukacinių renginių.
- Kita vertus, net 45 proc. respondentų įvardino, kad paslaugų įvairovė turėtų būti didinama, siekiant patenkinti lankytojų lūkesčius.
- ES lėšų įgyvendinant kultūros centrų modernizavimo projektus teikiamų kultūros paslaugų įvairovė buvo daugiau skatinama per esamų kultūros paslaugų plėtrą, o ne naujų paslaugų sukūrimą.

Teatrai

- ES struktūrinės paramos intervencijų mastas teatrų tinklui buvo minimalus.
- ES struktūrinės paramos projektus įgyvendino du iš 13 valstybinių teatrų ir vienas iš šešių savivaldybės teatrų.

Teatro pavadinimas	Įgyvendintų projektų skaičius	Išmokėtas finansavimas, tūkst. EUR	Iš jų ES struktūrinė parama, tūkst. EUR
Nacionalinis Kauno dramos teatras	1	1 930	1 930
Klaipėdos dramos teatras	1	2 853	1 106
Alytaus miesto teatras	1	1 075	914
Iš viso:	3	5 858	3 950

Bibliotekos

- ES struktūrinės paramos intervencijų mastas bibliotekų tinklui buvo minimalus.
- Kiti viešųjų investicijų šaltiniai, o ne ES parama buvo svarbesni modernizuojant bibliotekų infrastruktūrą.

Bibliotekos pavadinimas	Įgyvendintų projektų skaičius	Įšmokėtas finansavimas, tūkst. EUR	Iš jų ES struktūrinė parama, tūkst. EUR
Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka	1	757	757
Mažeikių rajono savivaldybės biblioteka	1	633	538
Kauno miesto savivaldybės Vinco Kudirkos viešoji biblioteka	2	356	302
Rietavo savivaldybės viešoji biblioteka	1	84	72
Telšių rajono savivaldybės Karolinos Praniauskaitės viešoji biblioteka*	1	1 075	914
Iš viso:	6	2 905	2 583

KKI - politikos turinio plėtra

- ⦿ Klasterizacija ir jos potencialas, KKI poreikiai gana detaliai ištyrinėti
- ⦿ Rimtesnių tyrimų dėl menų inkubatorių aptikti nepavyko

KKI - intervencijų mastas

<i>Intervencijos tikslas</i>	<i>Projektų skaičius</i>	<i>Išmokėtas finansavimas, tūkst. EUR</i>	<i>Iš jo ES dalis, tūkst. EUR.</i>	<i>Pasiskirstymas</i>	
<i>Meno inkubatorių infrastruktūros plėtra</i>	11	21 028 794	19 428 069	57%	
<i>Kūrybinių klasterių plėtra</i>	infrastruktūra	3	4 992 586	3 050 678	14%
	veikla	4	1 683 563	841 781	5%
<i>Kūrybinių industrijų aukštosiose mokyklose ir nevyriausybinėse organizacijose plėtra</i>	infrastruktūra	4	7 220 431	5 943 405	20%
	veikla	5	1 831 576	1 609 214	5%
<i>Iš viso</i>	27	36 756 950	30 873 147		

Meno inkubatorių infrastruktūros plėtros projektų produktai ir rezultatai

<i>Rodiklis</i>	Sutartyje nurodyta reikšmė	Faktinė reikšmė	Įgyvendinimo apimtis
<i>Pastatyti, rekonstruoti ir įrengti menų inkubatoriai</i>	11	11	100%
<i>ES struktūrinės paramos lėšomis paremtų menų inkubatorių pastatų plotas, k. m.</i>	23038,5	22731	99%
<i>SVV subjektai, įsikūrę menų inkubatoriuje per 3 metus po projekto įgyvendinimo</i>	300	101	34%

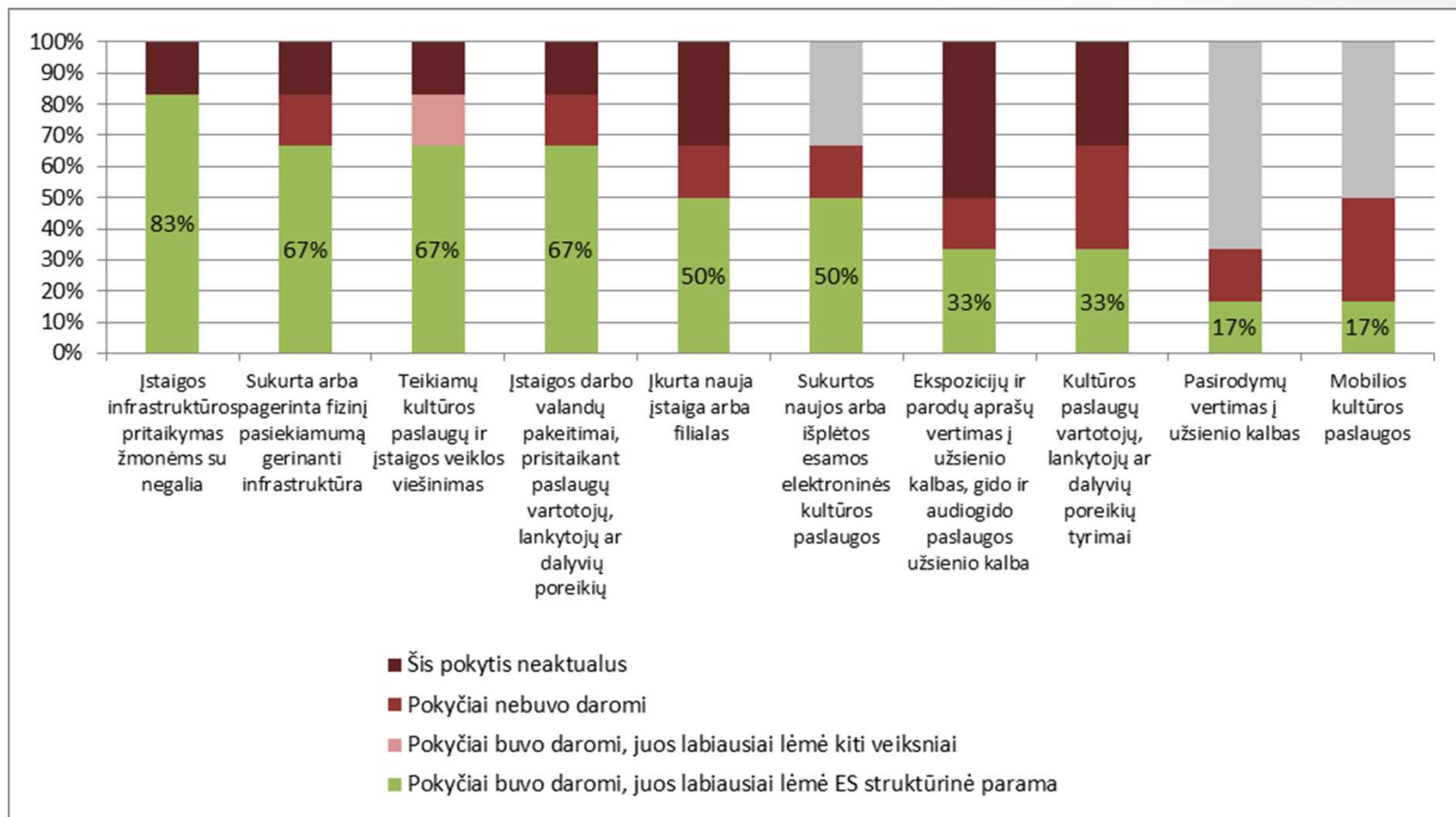
Kūrybinių klasterių infrastruktūros ir veiklos plėtros projektų produktai ir rezultatai

	Rodiklis	Sutartyje nurodyta reikšmė	Faktinė reikšmė	Įgyvendinimo apimtis	Projektai taikę šį rodiklį
	<i>Klasterio nariams skirtos rinkodaros veiklos</i>	42	42	100%	4
	<i>Klasterio plėtrai skirti rinkos tyrimai</i>	29	29	100%	4
	<i>Klasterio nariams skirti pasidalinimo patirtimi ir panašūs renginiai</i>	98	98	100%	4
	<i>Sukurti ir veikiančios klasterių MTTP infrastruktūros vienetai</i>	3	3	100%	3
	<i>Nauji klasterio nariai</i>	37	40	108%	2
	<i>Mokymo centre vykdomos mokymo programos</i>	14	14	100%	2
	<i>Sukurtos tyrėjų ir pagalbinių personalo darbo vietos įsteigtuose tyrimų centruose</i>	44	8	18%	3
	<i>Pritraukta privačių investicijų, mln. EUR</i>	3,5	3,03	87%	3
	<i>MTTP centro paslaugomis pasinaudojusios per 3 metus po projekto įgyvendinimo įmonės</i>	120	0	0%	2
	<i>Klasterio įmonių konsoliduotos apyvartos didėjimas per 3 metus po projekto įgyvendinimo, mln. EUR</i>	3,4	0	0%	3
	<i>Klasterio įmonių konsoliduotos eksporto apimties augimas per 3 metus po projekto įgyvendinimo, mln. EUR</i>	0,35	0	0%	3
	<i>Klasterio įmonių konsoliduotų MTTP veiklos išlaidų didėjimas per 3 metus po projekto įgyvendinimo, mln. EUR</i>	2,1	0	0%	3

Aukštųjų mokyklų ir NVO KKI infrastruktūros ir veiklos plėtros projektų produktai ir rezultatai

Rodiklis	Sutartyje nurodyta reikšmė	Faktinė reikšmė	Įgyvendinimo apimtis	Projektų skaičius taikęs rodiklį
<i>Studentai, kurie mokėsi pagal formaliojo švietimo programas</i>	576	630	110%	4
<i>Dėstytojai, kurie mokėsi pagal neformaliojo švietimo programas</i>	93	119	128%	3
<i>Mokslininkų ir kitų tyrėjų organizacijų, mokslo ir studijų institucijų, asociacijų arba kitų organizacijų nariai, kurie mokėsi pagal neformaliojo švietimo programas</i>	289	342	118%	3
<i>Dėstytojų stažuotės</i>	14	14	100%	2
<i>Parengtos arba atnaujintos I ir II pakopos studijų programos</i>	18	18	100%	1
<i>Parengtos ir teigiamai įvertintos jungtinės studijų programos</i>	1	1	100%	1
<i>Finansuotos subsidijos mokslininkų ir kitų tyrėjų (išskyrus studentus) mokslo tiriamajai veiklai</i>	6	6	100%	6
<i>Pagal darbo sutartis įdarbinti mokslininkai ir kiti tyrėjai (išskyrus studentus) viešajame sektoriuje</i>	30	27	90%	6
<i>Bendros darbo vietos mokslinių tyrimų srityje</i>	61	61	100%	8
<i>Sukurtos, atnaujintos ir/arba įranga aprūpintos mokomosios laboratorijos (auditorijos)</i>	24	24	100%	4
<i>Sukurtos, atnaujintos ir/arba įranga aprūpintos mokslinės laboratorijos</i>	3	3	100%	3
<i>MTTP (KKI) bazės plėtros projektai</i>	4	4	100%	4
<i>Pasirašytos bendradarbiavimo sutartys tarp tyrimų institucijų ir labai mažų, mažų ir vidutinių įmonių</i>	9	3	33%	3

Meno inkubatorių teikiamų kultūros paslaugų prieinamumui įtaką darančių veiksmų pasiskirstymas, proc.

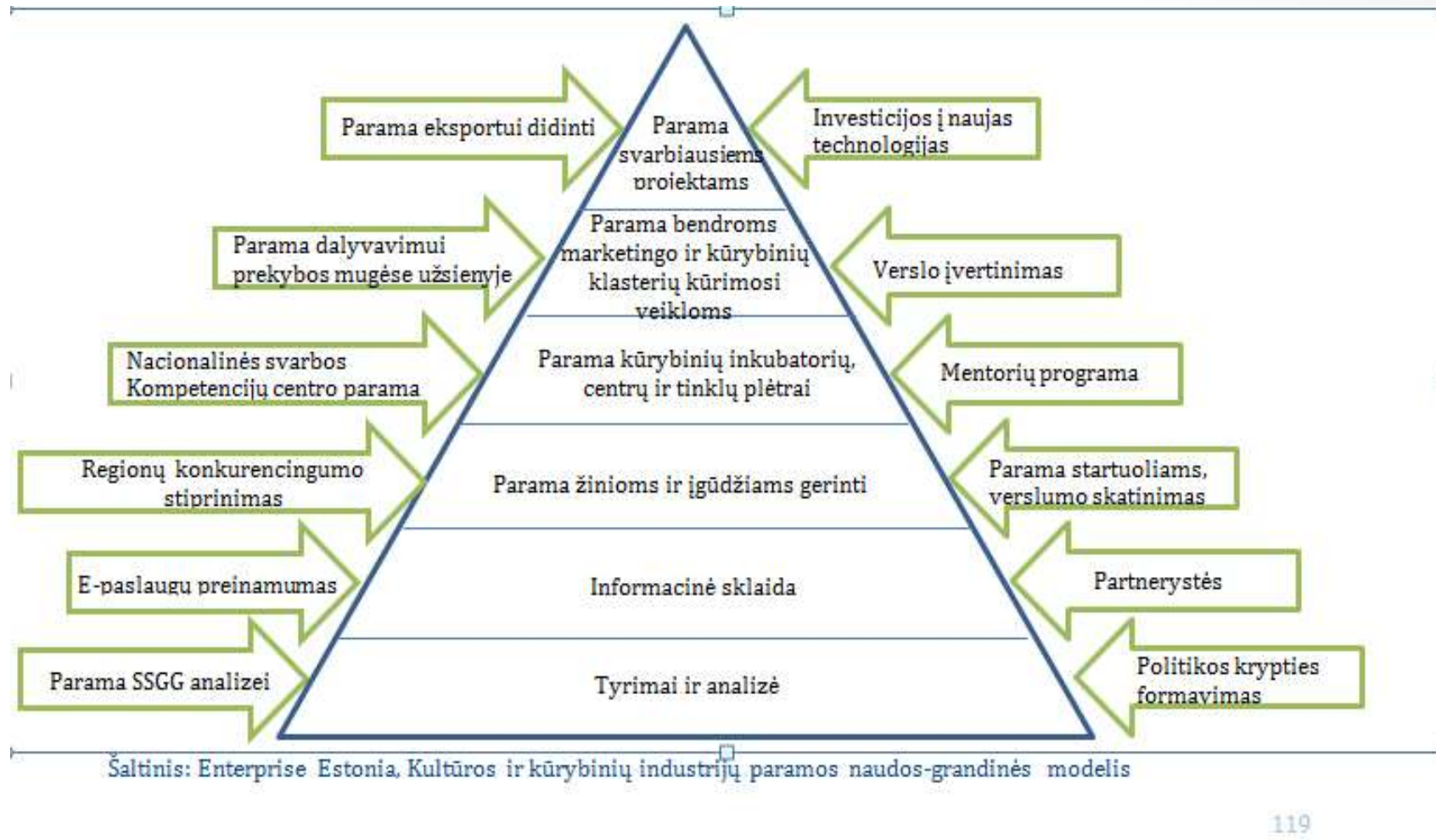
KKI iššūkiai

- ⦿ Pagrindiniai klausimai yra susiję su tvarumu:
  - Iš 11 inkubatorių ir 4 kūrybinių klasterių tik keli egzistavo natūraliai, t.y. be ES paramos
  - Menų inkubatoriams ne Vilniuje yra sudėtinga išlaikyti sukurtą infrastruktūrą
  - 95/5 (valstybės pagalbos schemas) ribojimai
  - Didelė inkubuojamų menininkų rotacija (kaita)
  - Klasteriams - sunku pritraukti naujų narių; greičiausiai bus sunku pritraukti tyrėjų ir pasiekti numatytas investicijas į MTEP

Trūksta operacionalizuotos KKI paramos politikos?

- Trūksta vieta vertės kūrimo grandinėje paremtos paramos (pvz., kaip Estijoje)
- KKI įmonių sukurta bendroji pridėtinė vertė nuo 5 proc. 2008 m. nusmuko iki 2,7 proc. 2013 m.
- Vidutinis metinis KKI įmonių augimo tempas buvo neigiamas, tačiau eksportas augo (vidutiniškai 6 proc. per metus, nors EE ir LV - dar didesniu tempu).
- Palyginti su EE ir LV KKI įmonių skaičius, palyginti su visu paslaugų sektoriaus įmonių skaičiumi LT yra mažesnis (sudaro 3,2 proc.), tačiau įmonės yra santykinai didesnės (vidutiniškai jose užimti yra 5,6 darbuotojo).
- Kūrybinio sektoriaus įmonių išgyvenimas Lietuvoje yra labai žemas - (1 m. - 34%, 3 m. - 17%, 5 m. - 13%).
- Latvijoje (atitinkamai) - 70 proc., 38 proc. ir 27 proc., Estijoje - 88 proc., 64 proc. , o apie penktuosius metus nėra duomenų.
- Lietuvoje - atskirose KKI grupių įmonėse labai daug užimtųjų ką tik susikūrusiose įmonėse.
- Siekis - 300 inkubuojamų SVV subjektų yra 18 proc. nuo visų kūrybinio sektoriaus įmonių. Pagal stebėsenos rodiklio aprašą neturėtų būti sunku pasiekti, bet kiek gyvybingos bus įmonės ateityje?
- Ateityje - daugiau minkštųjų projektų

Naudos-grandinės modeliu paremtos Estijos KKI politikos ir instrumentų vizualizacija

Poveikis kultūros paslaugoms (įvairovei, kokybei, prieinamumui)

- Didelis ir teigiamas. Detaliau:
- 2014 m. visų tirtų kultūros sričių paslaugos buvo suvokiamos kaip labiau prieinamos nei prieš metus: prieinamumo rodiklio reikšmė 31 proc., kokybės - 39 proc.
- Atsižvelgiant į ES investicijų mastą (ir jų dalį 2007 - 2015 m. atskiroms sritims skirtuose viešuosiuose finansuose) darytina išvada, kad didžiausią teigiamą poveikį kultūros paslaugų prieinamumui ir kokybei turėjo investicijos į nekilnojamąjį kultūros paveldą, elektronines paslaugas ir muziejus.
- 2014 m. SIC ir ESTEP tyrimas pateikia ir klasterinės-statistinės analizės būdu sudarytus Lietuvos gyventojų kultūrinių įpročių tipažų aprašymus. 22 proc. Lietuvos gyventojų yra nusivylę ir visiškai apatiški kultūrai. Tai irgi gali būti geras pagrindas ateities viešųjų investicijų į kultūrą (o taip pat ir į švietimą, ypač formalųjį) poveikio matavimui.

Lietuvos gyventojų vertinimas dėl kultūros paslaugų prieinamumo ir kokybės, bendrai ir atskirose kultūros ir meno srityse (2014 m.) [SIC/ESTEP tyrimas]

<i>Rodiklis (2014 m.)</i>	Prieinamumas	Paslaugų kokybė
<i>Kultūros prieinamumo, paslaugų kokybės Lietuvoje vertinimas (proc.)*</i>	30,8	38,8
<i>Kultūros sričių prieinamumo, paslaugų kokybės vertinimas (proc.):</i>		
<i>Scenos meno renginių**</i>	16,0	34,5
<i>Vaizduojamojo meno ir amatų**</i>	31,3	42,7
<i>Kultūros paveldo institucijų teikiamų paslaugų ir paveldo objektų</i>	24,7	34,6
<i>Archyvų, įskaitant apsilankymą archyvų skaityklose ar archyvaro tarnyboje</i>	31,9	32,5
<i>Archyvų internete</i>	51,2	49,8
<i>Muziejų, kultūros paminklų, archeologinių vietų**</i>	23,0	33,9
<i>Knygų, periodinių leidinių (spausdintų ar skaitmeniniame formate ar internetu), neįskaitant bibliotekų paslaugų</i>	29,3	35,8
<i>Bibliotekų paslaugų, įskaitant apsilankymą skaityklose ir internete</i>	45,4	57,5
<i>Kino filmų (nesvarbu, kur žiūrima)</i>	46,5	40,0

Poveikis kultūros paslaugoms (įvairovei, kokybei, prieinamumui)

- Apie 80 proc. projektų vykdytojų mano, kad ES parama turėjo teigiamą arba didelį teigiamą poveikį infrastruktūros (pastatų arba patalpų) ir materialinės bazės (įrengimų, priemonių ir pan.) būklės gerinimui ir jų gausinimui.
- 2/3 respondentų nurodė, kad ES SP turėjo teigiamą poveikį veiklos viešinimui ir rinkodarai - pabaigę įgyvendinti paramos projektus, projektų vykdytojai pradėjo dažniau naudoti savo internetinį puslapį ir socialinius tinklus veiklos viešinimui. Beveik pusė respondentų (47 proc.) teigia, kad įgyvendinti projektai nesukūrė arba nepaskatino kurti kultūros ir meno įstaigų veiklą papildančios infrastruktūros ir paslaugų (pvz., maitinimo ir kt.).
- Absoliuti dauguma respondentų teigė, kad po projekto įgyvendinimo lankytojų ir renginių skaičius padidėjo. (Šiuos teiginius patvirtina ir lankytojų srautų pokyčio analizė SFMIS ir oficialioji kultūros statistika). Tarp kultūros ir meno įstaigų grupių išsiskiria muziejai ir kultūros centrai, kurių visi atstovai teigė buvus padidėjusių lankytojų srautą dėl:
  - atnaujintų arba išplėstų patalpų (61 proc.),
  - atnaujintos materialinės bazės (25 proc.),
  - pagerėjusio teikiamų paslaugų prieinamumo (39 proc.),
  - išaugusios paslaugų įvairovės (29 proc.) ir
  - pagerėjusios rinkodaros ir viešinimo (26 proc.).

Poveikis pasiūlai: kultūros vartojimo ir dalyvavimo joje pokyčiai (Eurobarometras)

	2007					2013				
	ES27	LT	LV	EE	PL	ES27	LT	LV	EE	P L
<i>BENT KARTĄ per paskutinius 12 mėnesių... (%)</i>										
žiūrėjo ar klausė kultūros programą per TV ar radiją	78	90	90	93	81	72	80	83	86	61
skaitė knygą	71	64	75	79	64	68	66	72	78	56
buvo kine	51	33	36	34	41	52	41	43	46	40
aplankė istorinį objektą (rūmus, pilį, bažnyčią, sodą, kita)	54	51	62	63	48	52	53	60	59	36
aplankė muziejų ar galeriją	41	33	47	48	32	37	39	49	46	24
buvo koncerte	37	52	59	62	29	35	51	55	54	22
lankėsi viešojoje bibliotekoje	35	32	39	51	37	31	35	39	47	26
buvo teatre	32	27	41	49	18	28	34	43	45	16
žiūrėjo baletą, šokio spektaklį ar operą	18	20	21	23	12	18	23	24	25	10

Dalyvavimo kultūroje rodiklių reikšmės Lietuvoje, Latvijoje, Estijoje bei Lenkijoje ir jų palyginimas su ES 27 vidurkiu, 2007 ir 2013 m.

<i>BENT KARTĄ per paskutinius 12 mėnesių... (%)</i>	2007 m.					2013 m.				
	ES27	LT	LV	EE	PL	ES27	LT	LV	EE	PL
šoko	19	10	11	33	13	13	5	13	19	9
fotografavo, kūrė filmą	27	9	27	43	15	12	4	13	10	8
dainavo	15	10	14	26	8	11	7	14	15	9
užsiėmė kita meno veikla (kūrė skulptūrą, tapė, piešė, kūrė puslapio internete dizainą)	16	8	11	17	8	10	7	11	20	3
dekoravo, darė rankdarbius ar užsiėmė sodininkyste	36	19	26	62	13	8	4	7	9	3
grojo muzikos instrumentu	10	5	8	10	6	8	2*	6	12	2
rašė (straipsnį, eilėraštį)	12	7	8	18	5	5	3	4	8	2
vaidino	3	5	4	6	2	3	2	4	4	1
kita veikla	1	1	2	1	1	2	5	0	2	6
nedalyvauja jokiaje veikloje	38	56	43	13	62	62	71	58	50	68
nežino	1	4	3	7	1	1	2	4	4	2

Lietuvos gyventojų (≥15 m.) įsiliejimą į kultūrinį gyvenimą ribojančių priežasčių sugretinimas

Lentelėje žemiau pateikiami stulpelio %. Skaityti: 35.1% tų, kuriems dalyvavimas kultūrinėje veikloje - neįdomus, taip pat trūksta ir laiko įsilieti į kultūrinį gyvenimą.

	Suinteresuotumo stoka: neįdomu 25.1% <i>N=305</i>	Asmeninės priežastys: trūksta laiko 46.8% <i>N=570</i>	Asmeninės priežastys: prasta sveikata 20.3% <i>N=247</i>	Prieinamumo stoka: per brangu 37.3% <i>N=455</i>	Prieinamumo stoka: sudėtinga nuvykti 16.1% <i>N=196</i>	Pasiūlos stoka* 23.1% <i>N=281</i>
Suinteresuotumo stoka: neįdomu		18.8	11.7	12.7	11.3	17.4
Asmeninės priežastys: trūksta laiko	35.1		10.1	41.1	32.1	49.5
Asmeninės priežastys: prasta sveikata	9.5	4.4		26.7	34.2	11.0
Prieinamumo stoka: per brangu	19.0	32.8	49.0		55.6	39.1
Prieinamumo stoka: sudėtinga nuvykti	7.2	11.1	27.1	24.0		21.0
Pasiūlos stoka	16.1	24.4	12.6	24.2	30.1	

Lietuvos visuomenės sanglaudą atspindinčių kai kurių rodiklių pokytis, 2007 - 2015 m.

<i>Rodiklis (2014 m.)</i>	Laikotarpio pradžios reikšmė ir tyrimo metai	Duomenų šaltinis	Laikotarpio pabaigos reikšmė ir tyrimo metai	Duomenų šaltinis
<i>Gyventojai (≥15 m.), labai besididžiuojantys esantys Lietuvos piliečiais (proc.)</i>	23 (2008 m.)	European Values Survey	38 (2014 m.)	SIC ir ESTEP
<i>Gyventojai, (≥15 m.), manantys, kad kitais žmonėmis galima pasitikėti (proc.)</i>	29,9 (2008m.)	European Values Survey	24 (2014 m.)	SIC ir ESTEP
<i>Gyventojai, (≥15 m.), pasitikintys Lietuvos valstybės institucijomis (proc.)</i>	51 (2007 m.)	Vilmorus	51 (2015 m.)	RAIT
<i>Gyventojai, (≥15 m.), patenkinti savo gyvenimu (proc.)</i>	60 (2006 m.)	Eurobarometras Nr. 65	72 (2014 m.)	Eurobarometras Nr. 81
<i>Gyventojai, (≥15 m.), jaučiantys, kad yra laimingi ir labai laimingi (proc.)</i>			71 (2014 m.)	SIC ir ESTEP

Keturi strateginiai siūlymai

- ES ir kitos viešosios investicijos į kultūrą (pavyzdžiui, į formalųjį ir neformalųjį švietimą Lietuvoje) turėtų daugiau remti gyventojų kultūros ir kūrybinių įpročių formavimo priemones ir projektus. Turėtų būti toliau remiamos kūrybiškumą ugdančio švietimo iniciatyvos ir praktikos, tačiau jų greičiausiai nepakaks socialinio kapitalo būklei Lietuvoje pakeisti.
- Siūlytina finansuoti eksperimentinius (pilotinius) į specifines tikslines grupes orientuotus, ypač „minkštuosius“, projektus, o pasiteisinusius - multiplikuoti. Skiriant ES fondų finansavimą kultūros infrastruktūrai tobulinti, projektų atrankos metu tikslinga sudaryti paskatas (motyvuoti) projektų vykdytojams tokius minkštuosius projektus įgyvendinti.
- Ateityje būtina tobulinti (sukurti) statistinių duomenų Lietuvos teritoriniam vystymuisi stebėsenos ir vertinimo sistemą (įskaitant kultūrą, bet neapsiribojant ja). Atliekant Lietuvos gyventojų kultūrinių įpročių (dalyvavimo kultūroje ir jos vartojimo) apklausas, numatyti pakankamai išteklių reprezentatyviai imčiai mažesnių administracinių teritorijų (pvz., savivaldybių) lygiu. Siekiant (ženklėsnio) ES investicijų poveikio regioninei plėtrai, priimant sprendimus dėl regioninių investicijų projektų tikslingumo ir tinkamumo, naudoti sukurtos (patobulintos) stebėsenos ir vertinimo sistemos duomenis. Tobulinant Integruotų teritorijų vystymo planų ir regionų plėtros programų rengimo gaires, tikslinga socialinės analizės dalį papildyti kultūros paslaugų pasiūlos ir paklausos analize, susiejant jos duomenis su siektiniais pokyčio ir poveikio regionų socialinei bei ekonominei plėtrai, rezultatais.
- Inicijuoti Lietuvos vaikų (iki 15 m.) kultūros įpročių ir kūrybiškumo reprezentatyvų tyrimą, tam, kad būtų galima geriau planuoti kūrybiškumo ugdymo priemones.

Septynios rekomendacijos

- Planuojant ES investicijas pirmenybę teikti investicijoms į infrastruktūrą ir veiklos sąlygų sukūrimą tose kultūros ir meno įstaigose bei kultūros centruose, kurie buvo pradėti, bet nepabaigti kurti (atnaujinti) investuojant ES fondų ar kitas viešąsias lėšas.
- Tęsti seminarus pareiškėjams dėl kultūros ir meno įstaigų poreikių suderinimo su ES paramos administravimo taisyklėmis ir ES paramos sistemos administracinės fragmentacijos keliamais apribojimais.
- Daugiau infrastruktūros projektų sieti su paslaugų kūrimu, o paslaugų projektus privalomai orientuoti į tikslines auditorijas.
- Į renkama ir skelbiama regionų kultūros centrų ir muziejų statistiką įtraukti ir visus dalinius rodiklius (sudedamąsias skelbiamų rodiklių dalis). Pasirūpinti, kad statistinės ataskaitos būtų skelbiamos Excel formoje.

Septynios rekomendacijos

- ⦿ Rekomenduojame projektų lygiu rinkti duomenis ir apie atskirų nekilnojamojo kultūros paveldo pastatų bei statinių skaičių pagal saugomas vertingąsias savybes.
- ⦿ Kūrybiškumą ugdančio švietimo intervencijos srityje projektų ir priemonės lygiu rekomenduojame rinkti duomenis apie unikalius asmenis.
- ⦿ Rekomenduojama nustatyti bazę suskaitmenintų objektų palyginamam matavimui - pavyzdžiui, suskaitmenintus objektus matuoti tam tikros raiškos A4 formatų lapų skaičiumi.

Ačiū.